

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen
Møte tirsdag den 4. juli 1950 kl. 11.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e.

Til stede:

Hambro, Klippenvåg, Konrad Knudsen, Lavik, Finn Moe, Moseid, Sven Nielsen, Selvik, Strøm, Torp, Utheim, Neri Valen, Johan Wiik, Bratteli, Natvig Pedersen, Kjøs, Hegna, Øen (for Lothe), Smitt Ingebretsen og Vatnaland.

Statsministeren, utenriksminister Lange, forsvarsminister Hauge, justisminister Gundersen, utenriksråd Skylstad, statssekretær Dag Bryn, byråsjef Sivert Nilsen og konsulent Boyesen.

Formannen: Dette møte er sammenkalt for å behandle det nyeste som foreligger i den internasjonale situasjon. Som vi vet, har statsråd Hauge vært i London og har sikkert der fått en rekke opplysninger som vil interessere komiteens medlemmer. Jeg gir da ordet til ham først og senere til utenriksministeren.

Statsråd Hauge: Det var fredag den 30. juni jeg fikk høve til å konferere med den britiske forsvarsminister, Mr. Shinwell, med sjefen for det britiske flyvåpen, Sir John Slessor og sjefen for de amerikanske marinestridskreftene i denne del av verden, admiral Conolly. Admiral Conolly representerer sammen med general Handy og general Cannon de amerikanske Chiefs of Staff i Europa.

Det er nå allerede en stund siden fredag i forrige uke, og det hender jo nokså meget i løpet av en kort tid. Det ble fremhevet fra alle jeg talte med, at begivenhetene var under en overordentlig rask utvikling og at det ikke var så lett å uttale noen uforgripelige meninger og vurderinger. Det jeg kommer til å si her, får man da se på den bakgrunn.

Mitt alminnelige inntrykk var at London var meget rolig. Det gjaldt såvel briter som amerikanere. Det er de jo nesten bestandig, og det er ikke godt å vite hvor meget man skal legge i det. Men det er i all fall riktig å si at atmosfæren var meget rolig, der var ingen opphisselse å merke. Jeg skal prøve å sammenfatte inntrykkene av disse samtalene i noen punkter.

Det første jeg festet meg ved, var at angrepet i Korea åpenbart var kommet fullstendig overraskende såvel på amerikanerne som på britene, for ikke å snakke om sørkoreanerne. Det var amerikanerne som skulle dekke denne delen av verden rent etterretningsmessig, de hadde en ganske stor militærmisjon der på 500 mann, mens britene bare hadde en minister. Det var tydelig at det hadde klikket på et avgjørende punkt når det gjaldt etterretningsvesenet, hvilket jo er en litt bekymringsfull kjensgjerning, synes jeg, fordi man i så stor utstrekning må være henvist til å bygge på de etterretninger som stormaktene får, og de vurderinger som de gjør seg på grunnlag av etterretningene. Sørkoreanerne var, etter hva Mr. Shinwell sa, blitt overrasket fullstendig med buksene nede – det var det uttrykket som gikk igjen. Deres organisasjon var i fullstendig oppløsning, og de manglet i

høyeste grad skikkede våpen til å ta kampen opp mot tanks og panser. Å antyde, sa Shinwell, at sørkoreanerne med deres organisasjon skulle kunne gjøre seg skyldige i grensekrenkelser, var den rene latterlighet. Til å begynne med hadde Shinwell hatt inntrykk av at amerikanerne var noe i tvil om det i det hele tatt ville være mulig å støtte opp om sørkoreanerne, m.a.o. om støtten ville føre frem. Det var hans personlige inntrykk at McArthurs holdning var blitt nokså avgjørende for det som skjedd. Amerikanerne hadde tatt sin beslutning natten til den 27. uten å rådføre seg med britene, så meget var tydelig. Men Truman's utkast til erklæring, som vi også fikk her i løpet av formiddagen, hadde vært gjenstand for noen drøftelse, og på et ikke uvesentlig punkt var det blitt endret etter henstilling fra britene. Det var den setningen hvor amerikanerne kanskje litt for solid hadde henvist til at russerne stod bak dette.

For sitt vedkommende var Mr. Shinwell ikke i tvil om at russerne hadde regnet med at nordkoreanerne skulle kunne gjennomføre dette angrepet i løpet av nokså kort tid og uten at Amerika eller andre intervenerte; for såvidt, sa han, hadde russerne etter hans oppfatning gjort seg skyldige i en feilvurdering. Mr. Shinwell uttalte – det var fredag middag – at der ikke var noe tegn på og ingen beviser for at russerne *selv* var med i angrepet, men det var jo en kjensgjerning, som han sa, at nordkoreanerne var utrustet av russerne, og at russerne hadde en 3 000 mann stor militærmisjon i Nord-Korea.

Dette inntrykket ble avsvirket noe allerede samme kveld, da jeg talte med sjefen for det britiske flyvåpen, Sir John Slessor, som fortalte at det nå var meldt inn til ham, og han tok det for en temmelig sikker melding, at russiske jet-jagere av typen Yak 15 deltok på Nordkoreansk side. En slik innmelding, sa Slessor, er naturligvis ikke 100 %, flyverne kan ta feil. Men han mente at det var nokså liten sannsynlighet for at de hadde tatt feil. Slike YAK 15, sa han, er i realiteten fløyet av russiske piloter, selv om de, som Mountbatten sa, som også var til stede, teknisk sett er fløyet av nordkoreanerne og har deres insignier. Jeg spurte om ikke dette var en meget alvorlig melding. Til det svarte Slessor at han syntes i grunnen ikke det. De hadde lenge visst at russerne hadde reaksjonsdrevne jagere i Kina, og det var i grunnen ventet at de ville komme til å opptre i luftkampene over Korea. Han trodde ikke – som jeg skal komme til senere – at man behøvde å tillegge det en så alvorlig betydning. Han kom forøvrig i den forbindelse med en uttalelse som jeg tror det er riktig å gjengi her. Han sa: For mitt vedkommende tror jeg nok at vi kan måtte gå igjennom lokale krigshandlinger – localised war – der *vi* støtter på den ene side og *Sovjet-Samveldet* støtter nokså tydelig på den annen side, før vi er ferdige med dette. Men han mente at det kunne også komme til å skje uten at det behøvde å spre seg noen storkrig av den grunn. Jeg gjengir det for det det er verd. Jeg må si at på meg gjorde dette et litt eiendommelig inntrykk, idet jeg hadde vanskelig for å forstå at man kunne ta en slik kjensgjerning såvidt lett som han gjorde.

Disse meldingene om YAK 15 er jo senere ikke blitt bekreftet, i all fall har ikke jeg sett noe om det i avisene, men han utga dem for å være temmelig sikre.

Britene hadde ikke vært et øyeblikk i tvil om at de burde og måtte støtte den amerikanske militæraksjonen. Juristene hadde vært litt i tvil om selve den juridiske

side av saken, men kabinettet hadde vært enstemmig av den oppfatning at de øyeblikkelig skulle solidarisere seg med amerikanerne. Det var meget tydelig at de i Storbritannia vurderte situasjonen slik at det ville hatt overordentlig alvorlige følger i forholdet mellom Storbritannia og Amerika hvis de ikke hadde gjort det. Nå hadde britene, som det er opplyst, overlatt sine marinestyrker helt til amerikansk kommando. Spørsmålet om å finne frem til en slags felleskommando under F.N., sa Shinwell, var under utredning. Han hadde vanskelig for å gi uttrykk for noe særlig britisk syn der. Shinwell ga en opplysning som var ganske interessant. Han sa at Storbritannia, som hadde anerkjent den nye regjering i Kina, ikke kom til å støtte aksjonen på Formosa, slik at der var forsåvidt en *begrensning i bruken* av de britiske sjøstridskrefter.

Britene hadde, etter hva både Shinwell og Slessor sa, ikke flystridskrefter og ikke landstridskrefter til disposisjon, og Shinwell ga temmelig kraftig uttrykk for at det neppe kunne bli tale om å bruke britiske landstridskrefter i Korea. Allerede deres engagement i Hongkong og på Malakkahalvøya gjorde det umulig sa han. Der har de, tror jeg, i virkeligheten satt inn det de evner.

Jeg nevner nærmest for ordens skyld at da jeg spurte om de regnet med at de kunne gjennomføre disse aksjonene uten bruk av landstridskrefter og med den begrensning i operasjonene som lå i den 38. breddegrad, ble det allerede fredag middag gitt uttrykk for en meget alvorlig tvil om det. De sa i virkeligheten at man kom neppe forbi en innsetning av landstridskrefter, og de trodde at den 38. breddegrad, når de ikke fikk lov å bevege seg nord for den, ville gjøre de militære operasjonene for vanskelige.

Dagen etter ble da også mange av disse tingene i og for seg helt klare. Det ble sagt fra såvel britisk som fra amerikansk side at der ikke forelå noen etterretninger for dem som tydet på at russerne forberedte seg på storkrig, og det var åpenbart en dypt forankret oppfatning at russerne ikke ønsket en slik storkrig for øyeblikket og heller ikke var forberedt på den. Det ble sagt fra Shinwells side at angrepet i Korea jo like meget kunne sees som et konsekvent og tilspisset utslag av den taktikk som russerne hittil hadde brukt enn som noe radikalt nytt. Når aksjonen ble mislykket, når det ikke gikk som de hadde tenkt seg, var russerne etter hans oppfatning fullt forberedt på å la nordkoreanerne i stikken. Han fremhevet på samme måte som de militære, at russerne var meget interessert i å holde dette gående. De tæret jo på den vestlige verdens resurser og nerver, og de kunne jo gjøre seg håp om å omkalfatre en del på deres planer og takten i deres arbeide ellers. Men de mente at selv om russerne hadde denne interessen, ville de ikke gå så langt som til direkte å ta del i denne krigen. Jeg nevner igjen at sjefen for det britiske luftforsvaret, Slessor, hadde en særlig oppfatning på det punkt.

Det var tydelig, men overraskende, å merke at der gjorde seg nokså liten engstelse gjeldende for *uhell*, for at incidenter som det heter, skulle kunne lede til at krigshandlingene spredtes. Det ble sagt direkte at slike ting har man nå allikevel ganske godt under kontroll. Om man ikke kan hindre at det skjer, så er man i adskillig grad herre over i hvilken grad det skal brukes.

Den britiske forsvarsminister fortalte at han hadde gitt sine militære sjefer ordre om å utarbeide en alminnelig oversikt over truede områder i global målestokk. Han var for sitt vedkommende meget opptatt av hvor man kunne vente neste trekk, og han uttalte direkte at han var mest engstelig for Midt-Østen. Det forsto jeg var en nokså alminnelig oppfatning. Slessor ga uttrykk for den da jeg traff ham senere, og han uttrykt det slik: Mon ikke Iran er en ganske god gjetning for det sted hvor det neste gang vil skje noe?

Det var tydelig hos både britene og hos Conolly at de anså det nordatlantiske område som relativt trygt, det minst utsatte, fordi dette område var klart begrenset og fordi russerne måtte vite at de ikke kunne forgripe seg på det område uten at de da samtidig måtte ta storkrigen med Vesten.

Storbritannia hadde ikke gått til noen særlige tiltak for å heve sin beredskap i Europa. Mr. Shinwell la, på samme måte som de øvrige jeg traff, stor vekt på at man fikk en rask oppbygging av Vestens forsvar i årene som kommer. Hvilke tiltak amerikanerne hadde satt i verk hjemme hos seg selv, tør jeg ikke uttale meg om, det visste hverken britene eller admiral Conolly. Det var, tror jeg nok jeg tør si, en alminnelig oppfatning at de statene som er med i Atlanterhavspakten ikke burde slite seg opp ved kortsiktige alarmtiltak, som f.eks. ekstraordinære innkallinger, men at de burde legge hovedvekten på et raskere tempo i oppbyggingen av sin forsvarsberedskap. Men det ble også lagt til at landene burde stille seg slik at de på meget kort varsel kunne sette i verk alarmtiltak. Den tankegang som lå bak var vel gjennomgående den: Dersom russerne ved å «legge på» spenning her, ved å sette i gang litt uro der, i en hvilken som helst del av verden, skal få Atlanterhavspaktlandene til å foreta stadige forandringer i sin beredskap, særlige innkallinger, forandringer i sine planer for oppbyggingen, så vil de faktisk kunne oppnå noe av det de ønsker mest, nemlig å slite ut landene i Vesten, mens de selv i virkeligheten kan sitte noenlunde i ro og fortsette sine planer på lang sikt.

Dette som jeg her har nevnt, faller nokså godt sammen med det som vil være mitt forslag til holdning også for Norges vedkommende i den foreliggende situasjon.

Med andre ord:

1. Vi må sørge for at vi på meget kort varsel kan sette i verk tiltak som hever vår beredskap innenfor rammen av det som vi nå engang har i dag.
2. Vi setter ikke i verk disse alarmtiltak, men vi fortsetter oppbyggingen av vårt forsvar for i løpet av rimelig tid å kunne være i stand til å sette mere på benene og mere effektivt på benene om situasjonen skulle gjøre det nødvendig.

Når det gjelder spørsmålet om hvordan man skal vurdere det som nå er skjedd og skjer, når det gjelder spørsmålet om hva man skal legge i det, spørsmålet om i hvilken grad det forandrer vårt perspektiv eller virker inn på vårt perspektiv, så er vel det en sak som egner seg ganske godt til rådslagning innenfor Atlanterhavspaktens organer – selv om vi til enhver tid må være forberedt på å ta vårt eget standpunkt etter det ansvar vi har.

Jeg nevner til slutt at admiral Conolly på et direkte spørsmål fra meg sa at han for sitt vedkommende ikke trodde at operasjonene i Korea ville føre til noen omkastning av amerikanernes stridskrefter mellom Europa og Asia. Han mente at Acheson's erklæring på møtet i London sto fast.

Det var forøvrig ganske interessant å merke at både britene og admiral Conolly mente at det som nå skjedde vel i virkeligheten dokumenterte at det ville være vanskelig å få stanset denne russiske taktikken med mindre Amerika var rede til å bruke mere landstridskrefter i utsatte områder. Admiral Conolly henviste til Trieste hvor han mente at de landstridskreftene som amerikanerne og britene hadde der, hadde hatt en overordentlig gunstig innflytelse – pasifiserte området, som han sa. Og så kunne han henvise til Korea som eksempel på hvordan det gikk når man trakk seg unna. Så det er vel mulig at det som er skjedd, vil måtte reise spørsmålet om de militære virkemidler Storbritannia og Amerika må bruke for at vi skal kunne stanse disse fremstøtene fra Sovjets side.

Det var tror jeg, det hovedinntrykk jeg fikk der borte. Hvis der er noen spørsmål, er jeg beredt til å svare på dem.

Formannen: Jeg skal takke forsvarsministeren for hans redegjørelse, og gir med en gang ordet til utenriksministeren.

Utenriksminister Lange: Det er ikke så meget jeg kan gi av opplysninger til utfylling av det bilde komiteen allerede vil ha dannet seg på grunnlag av det jeg tidligere har kunnet si og det vi i dag har fått høre av forsvarsministeren. Der er ikke i dagene siden hans konferanser fredag forrige uke, kommet inn til oss noe som tyder på noen endret vurdering hverken i London eller andre steder. Der er tvert i mot også fra Paris kommet endel orienterende innberetninger som tyder på at man der har den samme vurdering stort sett som den vi har møtt i London og i Washington.

Jeg nevnte i det forrige møtet at jeg ennå ikke hadde fått noen utførlig innberetning fra ambassadør Morgenstjerne, han hadde da ennå ikke truffet den amerikanske utenriksminister. Vi fikk lørdag en melding om den samtalen han hadde hatt fredag med Mr. Acheson, og jeg skal få lov til i korthet å referere hovedpunktene i det han forteller om denne samtalen.

Morgenstjerne begynte med å uttale at Sundes erklæring i Sikkerhetsrådet ga uttrykk ikke bare for den norske regjering, men også for det norske folks holdning, og meddelte at pressen med stor enighet hadde uttalt sin tilfredshet med de skritt De Forente Stater hadde tatt, og at det føltes om en stor betryggelse at De Forente Stater i samsvar med F.N.s resolusjoner gikk til militær aksjon overfor angrep mot et lite land. Acheson på sin side hadde uttalt sin glede over tilslutningen fra hele den frie verden, og han sa at U.S.A. ikke hadde noe valg. Selvsagt innebar aksjonen risiko, men denne var mindre enn hvis en bare hadde søkt å stanse angriperen med ord. I siste tilfelle ville det uvegerlig fulgt nye aggresjoner. Acheson var ikke ubetinget fornøyd med den militære situasjon – dette var altså sist fredag, og den er jo ikke blitt noe vesentlig bedre siden, hvis man skal dømme etter meldingene – og han

fryktet at Nord-Korea fortsatt ville få mange slags støtte fra Sovjet-Samveldet, som ville forlenge kampen. Men U.S.A. kunne eller ville ikke gi opp, og ville sette inn alt som måtte vise seg nødvendig for å drive angriperne tilbake over grensen. Acheson trodde og håpet inderlig at Sovjet-Samveldet ikke åpent ville slutte seg til angriperen, og det sovjetrussiske svar på den amerikanske noten 29. juni tydet i den retning. En kunne likevel ikke være helt sikker, og U.S.A. hadde tatt sin beslutning i full bevissthet om risikoen. U.S.A. ville ikke ha ønsket å handle anderledes selv om det ble storkrig, for det ville da være klart at Sovjet-Samveldet før eller senere ville krigen.

Acheson var oppmerksom på Sovjet-Samveldets aktivitet i Østersjøen, men han visste ikke noe om spesielle sovjetrussiske forberedelser utover det som er alminnelig kjent. Han hadde heller ikke fått opplysninger som tydet på forestående sovjetrussisk angrep noe annet sted i Europa.

Han kom deretter inn på Formosaspørsmålet og uttalte sin store glede over den enighet som nå rådet partiene imellom i Kongressen i det spørsmål. En måtte være forberedt på at den amerikanske aksjon ville bli sterkt utnyttet av kommunist-Kina og den kommunistiske verden i det hele, men slik som Formosas status er og slik som situasjonen har utviklet seg, sto en saklig sterkt. Acheson understreket at kommunist-Kina nå hadde tatt åpent standpunkt for Nord-Koreas angrep og leste opp for Morgenstjerne en lang erklæring fra Chow Enlai med voldsomme utfall mot de amerikanske angripere. Dette åpnet vide muligheter og det betød at spørsmålet om kommunist-Kinas medlemskap i Sikkerhetsrådet nå var kjørt helt fast. En kunne umulig akseptere en regjering som gikk 110 % inn for aggresjon. Acheson mente forøvrig at hele spørsmålet om Chinas representasjon måtte opp på Generalforsamlingen i de Forente Nasjoner. –

Vi har senere fått, i brev form, referat av en samtale ambassadør Morgenstjerne dagen etter, den 1. juli, har hatt med den britiske ambassadør i Washington, Sir Oliver Franks, der som ventet fullt ut bekreftet den vurdering vi har fått direkte fra den britiske regjering gjennom Collier.

Vi har også vært i kontakt med Sverige og Danmark og det later til at man der også aksepterer den vurderingen at noen umiddelbar fare for storkrig foreligger der ikke, og at det derfor ikke er grunn til å foreta beredskapsdisposisjoner for våre land i øyeblikket.

Utover dette som jeg her har referert, har vi ikke annet å bygge på i vår vurdering fremover enn det som fremgår av pressemeldinger. Det vi vel kan trekke som noenlunde sikre slutninger av det vi hittil vet, er at vi må regne med at denne politiaksjonen i Korea kan komme til å bli langvarig, og at vi derfor må regne med en langvarig spenningstilstand av den grad som vi i dag har. Og hvis det slår til at det blir en langvarig konflikt der borte, vil vel det aktualisere spørsmålet om hjelp til F.N.s aksjon også fra de land som i likhet med Norge ikke kan yte militær hjelp direkte.

Vi har siden vårt forrige møte fått et par meldinger fra vår delegasjon i New York om de drøftelser som der foregår om formene for medlemsstatenes hjelp til aksjonen. Det er helt tydelig at det som i øyeblikket er aktuelt, er innsats fra dem

som har muligheter for å gi militær støtte, og at de ennå, under arbeidet med å finne frem til den beste måten å koordinere den militære aksjon på, ikke har rukket for alvor å ta opp spørsmålet om formene for og omfanget av hjelp av annen art enn rent militær innsats. Men det har vært antydning av generalsekretæren at det fra norsk side vel burde bli spørsmål om tonnasje når den tid kommer.

Vi har orientert oss i Stockholm og København om hvordan de der tenker å reagere på Trygve Lies telegram. Som det fremgår av avisene i dag, har den svenske regjering allerede reagert og reagert positivt. De gjengivelser vi har i pressen av det svenske kommunike, er ufullstendige. Det fremgår av telefonbeskjed fra ambassadør Bergersen i går ettermiddag at man både har reagert positivt til beslutningen av den 27. om aksjon og har svart positivt på telegrammet av den 30., forsåvidt som man har sagt at man ikke kan gi militær støtte, men overveier hvilke andre former for hjelp en kan yte. – Danmark har ennå ikke reagert. Der blir det opplyst at de skal ha møte i udenrigsnevnden imorgen, hvor de skal ta standpunkt til spørsmålet om hjelpen. Det er helt på det rene at det ikke kan bli spørsmål om noen militær hjelp, og etter det vår ambassade der nede har bragt i erfaring, skal det ikke være noen særlig stemning for andre former for hjelp fra Danmarks side, men der er ikke tatt noe endelig standpunkt. Vår delegasjon i New York har antydning at vi nå ikke burde vente lenger med å gi en eller annen form for reaksjon på telegrammet fra Trygve Lie, og jeg er for min del kommet til – etter å ha drøftet det også med de regjeringsmedlemmer som har vært i kontakt om dette – at vi burde gi et svar hvor vi sier at vi ikke kan yte noen militær hjelp, at vi gjerne vil være med å hjelpe til på annen måte, men at konkrete tilbud først kan bli gjort når Regjeringen gjennom forhandlinger med de viktigste deltagere i aksjonen er blitt klar over og har fått vite hva slags innsats fra Norge best kan tjene den felles sak.

Jeg tror det er riktigere enn nå med en gang å si at det og det kan vi by, for vi vet slett ikke om det vil passe inn i planleggingen. Det er tydelig at det er en viss forskjell her mellom generalsekretæren og Generalsekretariatet på den ene side og amerikanerne og britene på den annen side. Amerikanerne og britene sier nærmest «Vent litt», mens Trygve Lie som meget forståelig og rimelig er, gjerne vil at det så fort som mulig skal komme en positiv reaksjon også i konkret form fra medlemslandene. Men jeg tror at man her skal se så praktisk på det som mulig, og derfor heller avvente en nærmere reaksjon fra de land som står som hovedansvarlige på F.N.s vegne.

Hele spørsmålet om ledelsen av aksjonen vil jo bli avklart på et møte i Sikkerhetsrådet imorgen, hvor det etter all sannsynlighet vil bli gjort vedtak om å overdra ledelsen av politiaksjonen på F.N.s vegne til general McArthur som øverstkommanderende. Det vil også, såvidt vi har forstått av pressemeldingene, foreligge et forslag fra amerikansk side til nærmere avgrensning av kompetansen i forbindelse med et slikt vedtak, og det vil da være rimelig at det etter et slikt vedtak er gjort, kommer nærmere indikasjoner fra det som da også formelt er blitt F.N.s overkommando i denne saken til oss om i hvilken form vi kan tenkes å være med.

Vi har satt i gang undersøkelser om tonnasje, og det viser seg at på kort sikt er det vanskelig for oss å frigjøre noe videre tonnasje, for det som finnes i østlige farvann av tankskip som det vel kan bli spørsmål etter, er timechartret på lang sikt. De som kan frigjøres lett, befinner seg i andre farvann og det vil ta en til halvannen måned før de kan være der borte.

Det er et spørsmål som melder seg her, og som har ganske store konsekvenser for fremtiden hvor det gjelder vår deltagelse i fellesaksjoner under Atlanterhavspakten. Det er spørsmålet om godtgjørelse for tonnasje som stilles til rådighet. En kunne si at umiddelbart ville det være mest tiltalende om vi sa at vi stiller gratis så og så meget tonnasje til disposisjon. Det ville bli et prejudikat som kunne føre oss opp i alvorlige problemer i en situasjon hvor vi under den vordende skipsfartspool i Atlanterhavspakten skal sette inn *hele* vår havgående (flåte) tonnasje. Der er det på det konstituerende møtet som nå har vært holdt i London den 27. og 28. juni i prinsippet oppnådd enighet om at man skal bygge på UMA-prinsippene, og det betyr at de som stiller tonnasje til rådighet for den felles pool gjør det mot godtgjørelse og at så oppgjøret kommer under ett på et senere tidspunkt. Jeg skulle tro at hvis det blir aktuelt, som det vel blir, med å stille norsk tonnasje til disposisjon, må vi hevde at det skjer på den basis at der skjer økonomisk oppgjør for skipsfartstjenestene og at så det fordeles på alle deltagerland etter en nærmere fastsatt fordelingskala. Jeg tror vi av hensyn til perspektivene fremover må gjøre det på den måten. Men regjeringen har ikke ennå tatt noe endelig standpunkt til dette spørsmålet.

Det er en hel del andre spørsmål som må ordnes – det er spørsmålet om krigsrisikotillegg for mannskaper, det er spørsmål om krigsforsikring for skipene, og det er også spørsmålet om i hvilken juridisk form dette skal skje – om det skal skje via rekvisisjon fra den norske regjerings side eller ikke. Det er alt sammen ting som er under drøfting i et fellesutvalg av Utenriksdepartementet, Skipsfartsdepartementet, Rederforbundet og Sjømannsorganisasjonene, og det vil bli Regjeringens sak å ta den endelige avgjørelse om formen på grunnlag av innstillingen fra dette utvalg.

Jeg vil også bare til orientering få lov å nevne – idet jeg går ut fra at det nå ikke lenger er noen grunn til at denne komites medlemmer sitter sammen her i Oslo – at etter pressemeldinger kan spørsmålet om Pekingregjeringens representasjon i Sikkerhetsrådet bli aktuelt, idet vi i pressen, uten at vi har hørt noe om det fra vår delegasjon i New York ennå, har sett at den indiske delegasjon skulle overveie nå å henstille til samtlige medlemmer av Sikkerhetsrådet å gå med på at Pekingregjeringen tar sete i Sikkerhetsrådet. Etter det jeg har referert av samtalen mellom ambassadør Morgenstierne og Acheson, er det helt klart at det vil den amerikanske regjering motsette seg absolutt.

Jeg tror vår holdning der bør være at vi gjør hva vi kan først og fremst for å hindre at spørsmålet blir aktualisert akkurat nå, og skulle det tross alt bli drevet frem til en avstemning, tror jeg det vil være riktig at vi i denne situasjon avholder oss fra å stemme. Vi har jo tidligere gitt til kjenne at vi har anerkjent Pekingregjeringen, men å innta en holdning som her ville bringe oss i åpent og krast motsetningsforhold

til de Forente Stater og såvidt en kan skjønne også til Storbritannia, vil i den nåværende situasjon ikke være riktig.

Formannen: Jeg vil takke utenriksministeren for hans redegjørelse. Det er vel ikke så veldig meget å tilføye, men hr. Hambro har bedt om ordet.

Hambro: Jeg hørte med stor interesse på utenriksministeren og jeg er meget vel fornøyd med at man drøfter spørsmålet om den eventuelle støtte Norge kan yte og at man samrår seg med våre naboland nettopp på det punkt. Det er jo en rekke juridiske spørsmål og spørsmål om precedenser som melder seg. Jeg vet ikke om man uten videre kan parallellisere en aksjon som er en støtteaksjon for F.N. med en krigssituasjon hvor vi er en av en rekke forbundsfeller, og jeg bare står litt usikker likeoverfor det spørsmål om en støtte til F.N. kan sies å være en støtte, hvis den ytes mot en kontant betaling som vi forutsetter oss å få inndrevet senere. Jeg synes man må overveie meget nøye hvorvidt man skal tilby en støtte i den form, fordi den til en viss grad kan være problematisk.

Så vil jeg be om en opplysning. Det er mulig at jeg ikke ganske forstår situasjonen, men det ble uttalt at man kunne tenke seg at Sikkerhetsrådet ville overdra McArthur å lede politioperasjonene, som det ble kalt. Men er der noen formell adgang for Sikkerhetsrådet til å overdra til en general eller en person en aksjon av den art? Det må vel kun overdra den til en stat. For man ville jo komme opp i et absolutt kaos, etter mitt skjønn, hvis Sikkerhetsrådet kunne fordele militære verv til personer istedenfor å gå gjennom medlemsstatene. Så jeg ville gjerne at man skulle få det klarlagt.

Hva angår spørsmålet om kommunistregjeringen i Kina og dens representasjon i Sikkerhetsrådet, ber jeg om at man overveier hvorvidt det er tilstrekkelig at vi eventuelt avholder oss fra å stemme, om det ikke i den situasjon vi står i, særlig hvis Norge tilbyr å delta i en hjelpeaksjon eller hva man vil kalle det, ville bringe oss i et litt vanskelig forhold både til de Forente Stater og til England og eventuelt andre medlemmer som formodentlig vil stille seg på den samme måte i Sikkerhetsrådet, om vi bare avholder oss fra å stemme. Jeg er klar over at det reiser vanskeligheter av forskjellig art, men i øyeblikket i hvert fall stiller det seg slik for meg at vi som medlemmer av Atlanterhavspaktens forbund formodentlig vil ha vanskelig for ikke å stille oss på linje med de andre makter i dette forbund når det gjelder et spørsmål som dette.

Får jeg lov til også å berøre et spørsmål som kanskje har beskjeftiget noen hver når vi nu står foran spørsmålet om en hjelpeaksjon, og det er den tale som president Natvig Pedersen holdt ved Stortingets avslutning hvor han brukte et uttrykk som i nokså høy grad, tror jeg, har vakt oppsikt, hvor han talte om «den ulykkelige borgerkrig i Korea». Det var jo umulig i Stortinget å protestere mot det uttrykk og henlede oppmerksomheten på det. Det har vakt nokså stor oppsikt i pressekreter. Jeg har hatt en rekke henvendelser og har hindret at det er blitt kommentert i et par av de aviser som kom til meg, men det ble jo oppfattet som en direkte avstandtagen fra utenriksministerens redegjørelse, som sterkt understreket at

det her ikke var tale om en borgerkrig, men om et overfall av en selvstendig stat på en annen selvstendig stat. Det er jo også bakgrunnen for Norges overveielser om å være med på en støtteaksjon, mens det jo ville være i en avgjort strid med forutsetningene for det internasjonale samarbeide, om man grep inn til støtte for bevepnede krefter i en borgerkrig. Hvis der ikke lå noen hensikt i det eller en bevisst avstandtagen, og det bare var et uttrykk for følelser som vi, bortsett fra det ordet, deler alle sammen, tror jeg det ville være heldig om det ble funnet en form hvorved presidenten, enten i et intervju eller på annen måte, kunne glatte over det som står der. Nu står det jo i det stenografiske referat i Stortinget, og hvis det skulle bli kommentert, særlig i den utenlandske presse, synes jeg det ville være ubehagelig. Jeg har bedt våre hjemlige presseorganer om ikke å gå inn på saken, men jeg vet at den har vært nokså meget drøftet, ikke bare blant våre hjemlige journalister, men også i samtaler med representanter for den utenlandske presse. Jeg går ut fra at man vil være enig i at det ville være lite formålstjenlig om vi fikk en diskusjon om et slikt spørsmål på dette tidspunkt. Det ville sinke og vanskeliggjøre vårt arbeide. Jeg har nevnt det her, fordi det jo ikke kunne gjøres i Stortinget, hvor det bare ville henledet oppmerksomheten på det.

Formannen: Vi behandlet på det siste møte spørsmålet om det svar Regjeringen skulle gi på generalsekretærens henvendelse om den eventuelle støtte Norge kunne yte til denne F.N.aksjonen, og jeg må si at jeg i dag dypt beklager at vi ikke allerede da kom frem til det resultat at vi skulle sende et svar, som uten kanskje å gi noe konkret tilbud, i all fall ga uttrykk for at vi tok en positiv holdning til generalsekretærens anmodning. I dag er det såvidt jeg har kunnet se, i all fall 40 medlemsstater som allerede har svart bekræftende. Blant disse statene er nå også kommet til Sverige. Jeg vil derfor bare si at jeg håper at det hurtigst mulig blir sendt et svar og sendt ut pressemelding om at her stiller også vi oss positivt.

Nå er det jo så at vi har ambassadør Sundes erklæring å falle tilbake på, som viser ganske klart hvor vi står, men på den annen side kan man jo også resonnerer slik at det er jo merkelig at vi etter en så kraftig erklæring i Sikkerhetsrådet da ikke også med en gang svarer at vi er rede til å bære vår del av ansvaret. Det er ingen som venter, og kanskje aller minst de Forente Stater, at vi med våre begrensede resurser både militært og økonomisk, skal kunne gjøre noen stor innsats. Det det kan bli tale om, er vel kanskje en del tonnasje. Men jeg tror man skal være fullt klar over at De Forente Stater her har et voldsomt behov for å få slått fast at dette er en F.N.aksjon, at de Forente Stater opptre på vegne av F.N. og derfor er selv en symbolsk deltagelse på den ene eller den annen måte her av den største betydning. Det er i virkeligheten her et spørsmål om moralsk støtte av det som foregår, og jeg tror at i den utsatte stilling som vi står i, så avhengige som vi i en kritisk situasjon er av støtte fra utlandet både materielt og moralsk, skal vi være meget forsiktige med å gi dem inntrykk av at vi innenfor Atlanterhavspaktens ramme akter å fortsette den gamle nøytralitetspolitikken. Vi trenger hjelp selv, og da må vi være klar over at vi også må vise solidaritet utad. Vi kan ikke gi vår tilslutning til den aksjon som F.N. har satt i gang og som Sambandstatene bærer 95 % av byrdene ved på de premisser

at vi sier: Ja, la Sambandstatene gjøre det, men vi skal være veldig forsiktige med å tre støttende til.

Jeg er stort sett enig i det svar som utenriksministeren trakk opp, men jeg vil si at jeg synes ikke det er nødvendig å pointere at vi ikke kan gi noen militær hjelp. Vi kan ikke gjøre det, og Sambandstatene er fullt klar over det, og F.N. er fullt klar over det, men hvorfor skal vi absolutt si det så klart og tydelig? Jeg tror at om vi ikke sier det, kommer det ikke derfor noe krav om at vi skal yte militær hjelp.

Jeg vil si at jeg er også enig med hr. Hambro når han reiser dette spørsmål om det vil være klokt av oss å stille som betingelse at vi må få oppgjør for den tonnasje som vi stiller til disposisjon. For det første dreier det seg her om en F.N.aksjon, og selv om man ser bort fra at det er en F.N.aksjon, må man jo huske på at det er de Forente Stater som bærer, som jeg sa, hovedvekten av hele byrden ved denne aksjon også i økonomisk henseende, og setter vi da som vilkår at vi skal ha betaling for den innsats vi gjør med tonnasje, kan jo da Sambandstatene – i all fall er de moralsk berettiget til å gjøre det – komme tilbake med et krav om at samtlige F.N.s medlemsstater skal bære byrdene ved den innsats som de har gjort.

Jeg er ellers enig i at dette kan bli en meget vanskelig presedens, men jeg sier dette fordi jeg tror man skal gå overordentlig forsiktig frem i dette spørsmål. Jeg vil minne om at det var kanskje ikke så behagelig da det hendte på et møte i Washington, i Maritime Commission, da de norske forhandlerne var nokså stive i sine krav, at de så fikk slengt i ansiktet: Hva er det dere beklager dere over? Dere får jo betalt for hele deres krigsinnsats, og det kan ikke sies om alle de andre allierte. Så jeg tror man skal være meget forsiktig, så man ikke kommer opp i den situasjon igjen.

Med hensyn til spørsmålet om Kina, tror jeg at slik som hele saken ligger an, er vel det eneste vi kan gjøre å avholde oss fra å stemme. All den stund vi har tilkjennegitt at vi vil anerkjenne det nye Kina diplomatisk og også senere blir nødt til å gjøre det, tror jeg det her er overordentlig vanskelig for oss å gå til det skritt å stemme imot. Men det vil jo selvsagt i vesentlig grad avhenge av Storbritannias holdning.

Jeg vil slutte med å si at jeg håper det så snart som mulig blir sendt et positivt svar på generalsekretærens henstilling, og samtidig sendt ut en pressemelding om dette svaret.

Natvig Pedersen: La meg først få svare på uttalelsene fra hr. Hambro om uttrykket «borgerkrig» som jeg brukte ved avslutningsmøtet i Stortinget. Jeg har inntrykk av at det uttrykket har vært brukt ganske meget og på alle sider, særlig i den første tiden, og forklaringen i det hele tatt på uttrykket Borgerkrig i den forbindelse ligger naturligvis i det enkle forhold at det er det samme folk på begge sider som slåss mot hverandre, selv om det er delt i to stater. Når uttrykket har vært brukt, kan jeg tenke meg at det er rent instinktmessig, fordi man kunne tenke seg at det uttrykket ikke så klart slo fast en åpen krigstilstand, med den direkte fare for en utvidelse av denne krigstilstand også til andre folk.

Når jeg altså brukte det uttrykket, lå det ikke i det noen avstandtagen fra det som vi har erkjent, nemlig at det er den ene av partene som har overfalt den andre, og hvis der har vært noen tvil om det på grunnlag av min uttalelse, har jeg ingenting imot å korrigere det og klargjøre at vi alle sammen oppfatter det slik og er enige om den ting at her er skjedd et overfall fra den ene part og på den andre.

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt vi absolutt skulle ha gitt Regjeringen vår tilslutning til å svare med en gang i vårt siste møte på fredag, så kan jeg for min del ikke innse at vi i og for seg her har gjort noen feil ved å be om å få så fyldige opplysninger som mulig før vi gir Norges endelige svar. Jeg kan nok innrømme at det rent utadtil kan tiltale dette at man føler at man har sin stilling klar og kan gi et greit og klart svar, men personlig mener jeg at overfor det ansvar vi har også for vårt eget land, vårt eget folk, er det ikke noen feil om vi har bedt om å få fyldige opplysninger før vi gir vårt svar i dag.

Det tredje spørsmål jeg gjerne vil nevne i samme forbindelse, er spørsmålet om vår stilling til kommunist-Kina. Der står det for meg slik at når det spørsmål ble reist i denne situasjon, måtte det være naturlig å spørre den kinesiske regjering om den aksepterer det som nå er F.N.s politikk i dette spesielle spørsmål. Vi er jo kommet i den situasjon at det store flertall av F.N.s medlemsstater står på samme linje her i sin oppfatning av Koreakrigen, og at F.N. har godkjent politiaksjonen for å stanse krigen der borte. Da kommer jo kommunist-Kina, hva man enn mener om dets forhold til F.N. forøvrig, i en helt eiendommelig stilling, når det forlanger sin representant samtidig med at det går imot den politikk som F.N. har valgt. Det står for meg nokså naturlig at man stilte den kinesiske regjering overfor det spørsmål, om den er villig til lojalt å bøye seg for de vedtak som De Forente Nasjoner gjør i denne spesielle sak. Og jeg vil jo også si at hvis den absolutt avslår det og fortsetter som meldingene synes å tyde på i dag, med å sende tropper for å bekjempe de aksjoner som F.N. godkjenner – da kunne det være et tvilsomt standpunkt, også det å bare avholde seg fra å stemme. Det er en vanskelig holdning bare å avholde seg fra å stemme, hvis de går direkte imot.

Torp: I det siste møte vi hadde uttalte jeg meg for at vi måtte støtte her hvor F.N. kanskje var ute i de aller største vanskeligheter og hvor Amerika hadde grepet inn på en måte som jeg var helt og fullt enig i og mente var nødvendig og riktig. Det kan beklages at vi ikke bestemte oss i forrige møte, jeg er enig med formannen i det. Jeg sa den gang at vi burde være varsomme og foreta de nødvendige undersøkelser, og forsåvidt erklærer jeg meg enig med utenriksministeren, men det lå ikke deri noe slags fingerpek om at vi ikke skulle støtte opp med det som vi kunne bidra med i så måte.

Spørsmålet om betaling har alltid vært ømfintlig. Jeg mener at vi også der skal være varsomme, men det kan vel sees under forskjellige synsvinkler når det gjelder F.N. og når det gjelder en krig som den vi hadde sist. Jeg mener at vi skal gi støtten selv om vi ikke kan skaffe oss sikkerhet for betaling. På den annen side mener jeg at Regjeringen får søke å bringe på det rene hvordan alle disse forhold

ligger an – men vår støtte bør ikke være betinget av betaling – det er mitt standpunkt, ganske enkelt.

Når det gjelder den militære siden, synes jeg ikke i og for seg det er noe galt i å si en ting som alle vet er riktig – vi kan jo ikke bidra med militær hjelp – men det er et skjønsspørsmål. Skulle det bidra til at vi kom i noen dårlig belysning, er heller ikke det avgjørende for meg, idet ingen venter av oss at vi kan stille noen militære styrker til disposisjon. Og i virkeligheten kan jeg ikke innse at det er noe galt i å si det. Tvert imot rent indrepolitisk vil det bidra til å skape ro hos mange mennesker som er nervøse.

Så var det presidentens uttalelse i det siste møtet. Han ga vel et svar som var tilfredsstillende. Jeg er enig med hr. Hambro med hensyn til reaksjonen i og for seg, men såvidt jeg oppfattet ham, brukte hr. Natvig Pedersen uttrykket «parti», og det må vi ikke bruke i denne forbindelse. Det er åpenbart at vi må gå ut fra at der er ett land som er overfalt av et annet land, og det synes jeg burde komme frem. Betydningen av ordet «parti» her, står for meg like tydelig som om man skulle brukt uttrykket «borgerkrig». Jeg henstiller derfor til hr. Natvig Pedersen at han også overveier det når han på den måte han selv finner mest tjenlig gir en offisiell klargjøring av hva han mente i denne sak.

Når det gjelder stillingen til den kinesiske regjering, så har den vel tatt standpunkt på forhånd i spørsmålet om den vil respektere de Forente Nasjoner. Det synes jeg nok den har gitt tydelig beskjed om, så det må være et overflødig spørsmål i aller høyeste grad, synes jeg. Jeg tror nok vi må ta vårt standpunkt på bakgrunn av at den kinesiske regjeringen allerede har tatt sitt standpunkt, som den tydelig har gitt uttrykk for og som den handler etter – hva den vel også fortsatt kommer til å gjøre. Det er den utgangsstilling vi bør ta når vi skal bedømme *vår* stemmegivning i Sikkerhetsrådet.

Smitt Ingebretsen: Jeg tror ikke det har vært heldig at vi har tatt oss så god tid til å svare på F.N.s henvendelse som vi har gjort. Vi fikk et sterkt inntrykk av den kritikk som ble felt fra mange kanter over Sverige på grunn av den uoffisielle meddelelse som ble sendt ut der om at Sverige anså seg uforpliktet til å svare. Den svenske regjeringsjef og utenriksminister skyndte seg jo også med å avgi erklæringer av et motsatt innhold og har altså svart som det første av de nordiske land. Når det er vår representant som sitter i Sikkerhetsrådet i dag og som til og med nå skal være Rådets formann, synes jeg også det må være en ubehagelig situasjon for ham at hans regjering har nølet med å svare slik at vi kommer inn som nr. noen og før med vårt svar. Jeg kan ikke skjønne annet enn at vårt svar må kunne formes slik at de spørsmål som vi i tilfelle er i tvil om, forbeholder vi oss å se nærmere på, slik at vi simpelthen svarer og gir vår tilslutning, men erklærer oss åpne for forhandlinger om den måte hvorpå vår hjelp kan ytes.

Når det gjelder spørsmålet om Kina og vår stemmegivning hvis den sak skulle komme opp nå igjen, synes jeg det må være naturlig å svare fra vår side at vi ikke synes det er mulig å behandle den sak så lenge denne konflikten går på, og at vi derfor stemmer for fortsettelse av den bestående tilstand inntil konflikten er

avviklet. Jeg er enig i det som ble sagt her fra formannens side at det virker lite tilfretsstillende, hvis man stilles overfor en votering her, bare å unnlate å stemme, etterat vi sammen med det overveldende flertall innenfor F.N. har deltatt i Koreaaksjonen. Derimot synes jeg det måtte være en naturlig, logisk og rimelig løsning at man sier at så lenge denne konflikten pågår, vil vi ikke være med på å forandre den bestående situasjon.

Får jeg også gjøre en liten sproglig bemerkning. Man snakker om politiaksjon i dette tilfelle. Jeg liker ikke at man kamuflerer de virkelige ting, og faktisk er det at man bruker dette uttrykk politiaksjon, en kamuflasje – kanskje ikke så meget i enkelte andre land, som det er hos oss, fordi vår forestilling om politi er noe ganske annet. Jeg tror man skal være varsom med å gi norsk opinion et annet inntrykk av hva politi er, enn det den har.

Utenriksminister Lange: Først til hr. Hambros bemerkninger om det vedtak som Sikkerhetsrådet sannsynligvis kommer til å gjøre imorgen. Jeg bygger der bare på pressemeldinger, og det er vel meget sannsynlig at de ikke har vært oppmerksomme på de ganske vidtrekkende konstitusjonelle problemer som hr. Hambro var inne på. Jeg går ut fra at når Sikkerhetsrådet gjør sitt vedtak i en sak av denne rekkevidden, vil de ha klarlagt alle de problemene på en tilfretsstillende måte.

Jeg kan være helt enig med dem som har sagt at spørsmålet om å gjøre betaling for en eventuell norsk innsats til et vilkår, er ytterst tvilsomt i dette tilfellet hvor det gjelder en F.N. aksjon, og jeg er takknemlig for de uttalelser som her er falt. De vil være til god støtte under den videre overveielse av det spørsmålet. Det måtte vel eventuelt kunne gå an å finne en form som garderte oss mot at dette ble brukt som precedens i en annen situasjon.

Hvor det gjelder kritikken for at vi har nølt så lenge, tror jeg ikke at en uten videre kan trekke noen parallell mellom Norge og Sverige i denne situasjon. Norge, som medlem av Sikkerhetsrådet, sa så tydelig fra at der ikke kan ha vært noen tvil om at vi ville ta vår del, hvis det ble spørsmål om det.

Overfor de amerikanske myndighetene er det sikkert ingen skade skjedd. I samme møte hvor Sunde avga sin erklæring på Norges vegne, trådte han også i kontakt med den amerikanske delegasjon for å spørre om man på amerikansk side hadde gjort seg opp noe slags mening om i hvilken form Norge eventuelt kunne bidra, men ble da nærmest avvist med at «vi er klar over at dere ikke kan yte noen militær hjelp, og det er det som i øyeblikket er brennende aktuelt, vi har ikke tid ennå til å gå inn på de andre problemer.» - Man kunne nesten oversette det slik: «Ta det litt med ro.»

Det man naturligvis kan si er at i forhold til opinionen kunne det vært en fordel om vi i tillegg til vår erklæring i Sikkerhetsrådet også hadde reagert fortere på Trygve Lies telegram, men det var jo formet slik at man faktisk kunne være i tvil om han ønsket noe svar, før man kunne si litt om hva man kunne komme med. Telegrammet lød: «For det tilfelle at Deres regjering kan yde noe bidrag, bes De innberette om hvilke bidrag kan ytes,» og vi ville heller enn å avgi en helt generell

erklæring, være i den situasjon at vi ihvertfall kunne gi noen antydning av mere konkret art, og da var det visse undersøkelser som burde foretas.

Hvor det gjelder Kinas representasjon i Sikkerhetsrådet står vi jo i forhold til Pekingregjeringen i nøyaktig samme situasjon som Storbritannia, idet vi har sagt at vi anerkjenner den, men at vi ikke har oppnådd å få diplomatisk forbindelse, fordi Pekingregjeringen har knyttet det spørsmålet sammen med en stemmegivning i Sikkerhetsrådet. Jeg ville derfor tro at det naturlige var at vi som det eneste av Sikkerhetsrådets medlemmer som står i nøyaktig samme stilling som England, holdt oss i takt med England i det spørsmål.

Å stille noe spørsmål til Pekingregjeringen, tror jeg i likhet med tidligere talere her, er nokså bortkastet. Jeg leste opp referatet av sammenkomsten mellom Acheson og Morgenstjerne, hvor Acheson hadde sitert utførlig erklæringen fra Kinas utenriksminister. Jeg tror man må regne med at utenriksministeren i Peking som utenriksministre i andre regjeringer, hefter på regjeringens vegne for det han sier, og at man forsåvidt har svaret på forhånd. Og det tror jeg nok blir enda tydeligere når jeg nå skal referere en melding som er kommet mens vi har sittet i møtet her fra ambassadør Prebensen i London:

«Under henvisning til tidligere melding meddeles at fungerende utenriksminister Younger den 3. juli om ettermiddagen uttalte følgende:

Den øyeblikkelige militære situasjon i Korea gir grunn til bekymring. Hvis fremrykkingen nordfra, som foreløpig er stoppet, blir hurtig gjenopptatt, vil de amerikanske styrker ikke ha nådd sine stillinger og framstøt nordfra kan bli «formidable». Den siste rapporten viste dog at flere sydkoreanske tropper enn antatt, fremdeles er brukbare.

Foreign Office har fått melding om kinesiske troppebevegelser nord for Korea, og likeledes en svak øking av kinesiske tropper tvers overfor Hong Kong. En mener i London at den umiddelbare sovjetrussiske taktikk er å skyve Kina inn i krigen, mens det ikke foreligger noe som tyder på en direkte sovjetrussisk deltakelse hverken med fly, tanks eller tropper. Den britiske regjering ønsker selvsagt å begrense konflikten i Korea og tar som kjent ikke del i de amerikanske forberedelser vedrørende Formosa. Men Younger fastholdt at begivenhetene utviklet seg så hurtig at han ikke kunne si noe bestemt om den nåværende britiske Formosa-politikken kunne opprettholdes.

Younger konkluderte med at han fremdeles trodde at sovjetrusserne ikke ønsker en storkrig, men det faktum at de – på grunn av den uventede motstand og intervensjon – befinner seg i en situasjon som de ikke hadde regnet med, gjorde den alminnelige usikkerhet større, og derfor kunne man ikke avskrive muligheten for en alvorlig utvikling. Younger erklærte at det ennå ikke er trukket noen militære forholdsregler i England.»

Dette tyder jo på at den rolige vurdering som statsråd Hauge fikk inntrykk av, i noen grad er under revisjon, og jeg vil gjerne for mitt vedkommende si at skulle det vise seg at Kina trer aktivt inn, og da ikke bare i Korea, sannsynligvis, men også i Formosa, eller selv bare et av stedene, vil det foreligge en ny situasjon som vil gjøre det nødvendig for oss også å ta opp til ny vurdering hva vi skal foreta oss, og

vi må i den situasjon selvfølgelig som vi har forsøkt hele tiden, holde oss i så intim kontakt som mulig med våre allierte.

Hegna: Når det gjelder Kina-spørsmålet, har jo de siste meldinger som ble lest opp av utenriksministeren kastet et visst lys over at man der ikke bare har å gjøre med en noenlunde uforanderlig situasjon, men en situasjon som er under meget rask utvikling, og det har jo i mange kommentarer vært antydning at de store militære begivenheter i Østen i denne sommer ikke ville finne sted i forbindelse med Korea, men tvert i mot i forbindelse med Formosa, hvor Mao Tse-regjeringen forberedte en meget betydelig offensiv. Jeg vil derfor ikke komme noe nærmere inn på det spørsmål. Det som kan sies om det, er vel sagt – at man er klar over at situasjonen der kan utvikle seg meget raskt.

Ellers vil jeg si i sin alminnelighet at den ting at man har forsøkt å få en anerkjennelse av det nye Kina, jo har visse konsekvenser – konsekvenser som engelskmennene altså har tatt for sitt vedkommende på dette tidlige stadium, og som jeg mener man også bør ta for vårt vedkommende så lenge denne situasjon ikke er endret. En ganske annen sak er det at tingenes videre forløp vil kunne gjøre det nødvendig å endre standpunkt.

Når det gjelder vår tilslutning til den F.N.aksjon som er satt i gang og de bemerkninger som er falt om at så mange land spontant har gitt sin tilslutning mens vi ennå ikke har gjort det, synes jeg nok man må legge vekt på den forskjell som består mellom de fleste andre land og vårt land, idet vi jo har en representant i Sikkerhetsrådet som der har gitt meget bestemt uttrykk for den norske regjeringens syn på saken. Det er klart at det er to sider å ta i betraktning når man skal avgi et svar på en slik henvendelse. En side er den rent moralske tilslutning til F.N.aksjonen – applausen, for å si det litt mere populært, en annen side er de praktiske forholdsregler som kan treffes. Jeg synes at når det gjelder den rent moralske tilslutning til aksjonen, er den skjedd i fullt tilfredsstillende grad gjennom de uttalelser som falt fra vår representant i Sikkerhetsrådet umiddelbart. Når det gjelder den annen side av saken, spørsmålet om de praktiske forholdsregler, mener jeg at det er en ting man bør se på og bør undersøke nøye, slik at man også virkelig kan gi et ordentlig svar. Og der mener jeg at svaret bør være av praktisk art, man bør fremsette tilbud om det man praktisk kan gjøre, men man bør ikke gå ut over den ramme som man finner naturlig. – Jeg tror ikke det kan ha noen slags hensikt hverken overfor F.N. eller overfor de andre makter, og jeg tror det ville ha en meget dårlig virkning overfor norsk opinion, om man der skulle stille i utsikt en form for deltakelse som alle vet – vi her vet det og folk i andre land vet det – ikke kan få noen slags praktisk realitet. Selv om man mener at vi skal delta i denne F.N.aksjonen, ville norsk opinion finne det temmelig meningsløst.

Saken kan stille seg anderledes for de land som fikk den første henvendelse om å gi sin tilslutning gjennom generalsekretærens telegram, enn den gjør for oss som allerede har gitt den tilslutning gjennom vår representant i Sikkerhetsrådet, og som nå står overfor avgivelsen av et svar som skal gi et praktisk holdepunkt for F.N.

med hensyn til hva man kan vente fra vårt land i forbindelse med den aksjon som er under utvikling.

Lavik: Eg meiner at Noreg bør stydja opp om den aksjonen som no er reist mot overfallet på Sør-Korea, og det må gjerast med ei klår fråsegn. Eg er samd med hr. Hegna i at det har mykje å seia at Noreg er representert gjennom Sunde, men likevel må vi seia frå, og seia frå på ein sterk måte. Om vi kan gjera noko meir enn å gje ei slik fråsegn, det kan ikkje eg seia så mykje om. Eg er samd i at vi ikkje kan gjera noko militært. Det veit alle, og når dei veit det, synest eg ikkje det er nokon skam for oss å seia frå at vi greiar ikkje å gje noko militær hjelp. Men derimot meiner eg at dersom vi har noko tonnasje å hjelpa til med og denne konflikten kjem til å verta så langvareg at dei treng tonnasje, bør vi vera viljuge til å hjelpa til på den måten. Men eg er samd med hr. Hambro i det synet som han held fram, at vi ikkje skal koma med noko økonomisk krav, i all fall bør vi vera varsame der. Eg ser det slik at dette er ei *hjelp* som vi gir eit lite land som held på å kjempa for livet og eg meiner at vi kan ikkje jamnføra ei slik hjelp med ein eventuell stor-krig i Europa, til dømes i Atlantpaktningen. Eit slikt oppgjer ville verta så veldig at då var det sjølvstakt at spørsmålet om økonomisk vederlag kom inn, men når vi hjelper til med noko tonnasje ved overfallet på Korea, meiner eg at det økonomiske spørsmålet skulle gå ut.

Så har det vore nemnt om Kina skulle få sete i Trygderådet. Der har Amerika teke klår stode. Det hadde det vel gjort før også, men ikkje så klårt som no. Eg meiner at etter det som har hendt må også vi taka vår stode opp til revisjon, for det som har hendt er såpass ålvorlege ting at vi har god grunn til det. Det har vori eit overfall på Korea, og det ser ut til at Kina vil stydja overfallsmannen, og når det tek ei slik stode, har vi god grunn til å taka vår stode til Kina opp til revisjon. Kunne vi få det til på den måten som hr. Smitt Ingebretsen nemnde, at dette skulle stå ut, meiner eg at det er ein grei måte, kanskje den beste for oss, men dersom spørsmålet kjem opp slik at det vert aktuelt, synest eg det ville vera greitt om Noreg også sa ifrå at etter det som har hendt, er det vanskeleg for oss å vera med på at Kina får noko medlemskap.

Moseid: Det er vel min feil, men jeg har oppriktig talt ikke oppfattet Trygve Lies henvendelse så klart at jeg vet nøyaktig hva det var han spurte om, men jeg var i forrige møte og er også i dag enig i utenriksministerens syn her. Jeg tror ikke det er noe forsømt ved at man ikke har gitt noe svar utover det som minister Sunde så tydelig ga uttrykk for og naturligvis da på Regjeringens vegne. Det er ikke noen tvil om vår stilling, og da kan det være riktig at vi drøftet hvorledes svaret helst bør formes. Personlig tror jeg det er riktig å følge den tanken som utenriksministeren har vært inne på her, at man antar at det vil være mulig for oss å kunne yte en ikke ubetydelig hjelp gjennom vår handelsflåte. Jeg tror ikke en behøver å reservere seg overfor militærhjelp. En kan peke på det en tror en kan gjøre, derved kan vi få gitt en positiv uttalelse. Det er vel rimelig under de forhandlinger som i tilfelle må føres hvis det blir aktuelt med en slik støtte fra norsk side, at også omkostningsspørsmålet

kommer opp i en eller annen form. Jeg kan ikke skjønne at det er noe galt i det, og jeg for min del må erklære meg enig med utenriksministeren i at vi på en rolig og forsiktig måte, men dog positivt, gir uttrykk for at vi vil være med å støtte F.N.s formål med de midler vi har.

Når det gjelder stillingen til Pekingregjeringen, synes jeg den nå burde være klar. Såvidt jeg kan skjønne har den offisielt tatt stilling imot Sikkerhetsrådets avgjørelser som er skjedd på grunnlag av den fullmakt det har fra F.N. og jeg kan ikke da se det anderledes enn at den har tatt avstand fra selve F.N. og derigjennom i øyeblikket er inhabil som medlem der. Det må vel lede til at vi mens striden i Korea pågår, må stemme imot. Et haltende standpunkt i det spørsmålet, tror jeg vil kunne bringe oss i søkelyset, og det bør vi ikke utsette oss for. Jeg kan heller ikke godt forstå at England vil kunne unngå å ta et lignende standpunkt her, slik som forholdene allerede har utviklet seg. Det er vel også det å ta i betraktning at en unnlattelse av å stemme også *kunne* innebære en realitet. Jeg kjenner jo ikke styrkeforholdet der, men skulle det være tilfellet, ville vi jo komme i en uheldig situasjon. Jeg synes alt dette må lede til at etter den situasjon vi nå er kommet i, må vi stemme imot at Pekingregjeringen får representasjon i F.N.

Dette ser jeg dog mere som taktiske og formelle spørsmål som det naturligvis kan være delte meninger om. Det som for mitt vedkommende volder de største bekymringer, er situasjonen i realiteten, slik som den er. Det som har hendt siden vi var sammen sist, synes etter min mening å bekrefte den oppfatning jeg da ga uttrykk for, at Sovjet har sin finger med i spillet her, ikke bare i Nord-Korea, men også andre steder hvor det har håp om å kunne fremkalle uro og krigshandlinger, og at dette med krigen mellom Nord- og Sør-Korea bare er det første trekk i en formodentlig langsiktig plan som tar sikte på å innvikle Amerika og Vestmaktene i konfliktsituasjoner på mange steder. Det er naturligvis så at en skal håpe det beste, men det er i all fall galt å ikke være forberedt på det verste, og det bør vi nå være etter mitt skjønn. Jeg er tilbøyelig til å tro at det ikke blir noen hurtig avvikling av denne konflikten, den kommer sannsynligvis til å bre seg og den kommer sannsynligvis til å føre med seg stadig stigende vanskeligheter og farer. Under de omstendigheter tror jeg også det er vår plikt som medlemmer av A-pakten å sørge for at vi selv såvidt mulig er i stand til å kunne møte de farer som kan true oss. Jeg er oppmerksom på at det kan ta tid, men det er ingenting i veien for at utviklingen kan bli den, hvis det går slik som jeg nevnte, at Sovjet holder seg utenfor i lengste laget, inntil det har oppnådd å svekke vestmaktene gjennom mange urosentrer, og så siden rykker inn selv. Det var vel den planen det hadde med vennskapspakten med Hitler før den siste verdenskrig, men den ble slått overende av Hitler som rykket inn i Russland før de hadde regnet med.

Jeg mener derfor at vi allerede nå og i den nærmeste fremtid må ta sikte på å bedre vårt forsvar og såvidt det lar seg gjøre etterhvert sette det i krigsdyktig stand, og da vil jeg komme tilbake til noe som jeg har nevnt flere ganger før i denne tid. Jeg mener at vi i større utstrekning enn tidligere må basere vår forsvarsevne på Heimevernet og det frivillige skyttervesen så hele vår ungdom blir med i et frivillig arbeid for å dyktiggjøre seg for de vanskelige tider som vi kan gå i møte. Jeg vil

henstille at det spørsmål virkelig for alvor blir tatt opp og at man søker å finne former for en bedring her, slik at den enkelte blir en aktiv forsvarsenhet under de vilkår som vi eventuelt kan få. Jeg mener ikke dermed at man skal legge til side noe av det som betyr noe for våre forberedelser ellers, men jeg mener at det er nødvendig å legge større vekt enn hittil på det mere frivillige arbeide.

Sven Nielsen: De spørsmål som har vært diskutert her – hvorvidt vår delegasjon skal stemme for Kommunist-Kinas opptagelse i Sikkerhetsrådet, hvilket svar vi skal gi på Trygve Lies henvendelse og meget annet – er selvfølgelig overordentlig viktige, men det som har voldt meg mest bekymring, er vårt eget lands stilling hvis det skulle bryte ut en verdenskrig igjen – det som hr. Moseid nettopp var inne på i slutten av sitt innlegg. Jeg tilstår at jeg ser ikke så forferdelig optimistisk på situasjonen i dag. Stemningen i London pleier som regel å være rolig inntil katastrofen er der, men det synes som om stemningen i London ikke lenger er så særlig rolig, og etter de meldinger vi har i dag, er det liten grunn til at man ikke skal se meget alvorlig på situasjonen. Likheten mellom det som skjedde i 1939 i Europa og det som skjer i dag i Østen, er for stor til at man kan ta det rolig.

Hvis det blir krig mellom Russland og Amerikas Forente Stater, da vet vi vår stilling. Avklædt alle talemåter, betyr det at vi er med i krigen.

Siden frigjøringen er det vel neppe holdt en eneste noe høystemt tale, enten det er 17. mai eller til andre tider, uten at den har sluttet med at en overfallsmann skal ikke finne oss uforberedt en gang til. Jeg føler meg ikke så helt overbevist om at man i dag ikke ville finne oss nokså uforberedt. De overordentlig sterke bebreidelser som der har vært rettet mot regjeringen Nygaardsvold og utenriksminister Koht – særlig utenriksminister Koht, og forsvarsminister Ljungberg – er etter min mening helt berettigede. Jeg skal såvisst ikke ta dem i forsvar for at de ikke mobiliserte i tide i 1940, men jeg er villig til å ta min andel av skylden, stor eller liten, selv om jeg på den tid kanskje var den som til stadighet maste overordentlig meget på at man måtte styrke vår militære beredskap. Mine motstandere beskyldte meg for hysteri, sabelrasleri og alt dette tullet som man drev på med dengang.

Den 8. april 1940 satt den utvidede utenrikskomite sammen slik vi gjør i dag, hele formiddagen. Om ettermiddagen hadde Stortinget møter, både åpent og lukket – det var ingen som forlangte mobilisering før i de aller siste timer. Det var gått oss så i blodet dette at «det kan ikke hende oss» at jeg tror at hvis forsvarsministeren den gang hadde foreslått mobilisering noen dager før 9. april og villet sette sin stilling inn på det – som vi nu alle i etterpåklokskap er enige om at han burde gjort – så ville det blitt nedstemt i Stortinget med overveldende flertall, det føler jeg meg overbevist om.

Jeg kan ikke si annet enn at når Stortinget i disse dager før det skiltes i den alvorlige situasjon vi var oppe i satt i lange nattetimer og diskuterte ofte forholdsvis ubetydelige ting, det var en uhyggelig likhet.

Det er ikke min mening å foreslå at vi i dag skal mobilisere, slett ikke, men jeg tror at vi allerede i dag må forsøke å treffe alle de foranstaltninger vi kan for å

øke vår forsvarsberedskap. Det er meget beskjedne stridskrefter vi rår over, men vi må i all fall sørge for at hvis det blir nødvendig å mobilisere dem, må de være beredt. Mobiliseringsberedskap skal alltid eksistere, og det gjør det vel også teoretisk og på papiret, men jeg er bange for at hvis vi i dag eller meget snart kom i den situasjon at der utgikk ordre om alminnelig mobilisering, ville vi oppleve forferdelige skuffelser. Jeg vet at der er overordentlig store mangler ved de avdelinger som etter mobiliseringsplanen skal settes opp, og det må være vår plikt nu å avhjelpe disse manglene så hurtig vi kan.

Jeg har – eller har hatt, må jeg vel si – best kjennskap til forholdene i hæren. Det er nu riktignok over 10 år siden jeg forlot aktiv militærtjeneste, men jeg har i stillings medfør måttet forsøke å følge med i utviklingen. Det er adskillige forandringer, men prinsippene er de samme, prinsippene for mobilisering og oppsetning, ja, man kan si for strategi og taktikk også forsåvidt. Særlig når det gjelder mobilisering, er det undergått forandringer som ikke er til det bedre. Jeg kunne gå meget langt i detaljer her, for jeg kan disse ting, men det er ikke nødvendig nu. Hva der bør gjøres i øyeblikket, det vet de best som i dag sitter rundt omkring som sjefer for regimenter og tilsvarende avdelinger, og jeg vil anbefale at deres krav blir imøtekommet, slik at våre avdelinger ved mobilisering er marsjklare når man har fått dem inn og satt dem opp.

Det er et annet spørsmål som jeg i denne forbindelse må komme inn på – det er spørsmålet om vår Tysklandsbrigade. Det ble diskutert i nest siste møte her. Jeg deltok ikke i diskusjonen, fordi jeg gikk ut fra at den saken ville komme opp igjen som særskilt sak. I dag er spørsmålet aktuelt. En del turde kanskje ha kjennskap til at jeg alltid har vært motstander av vår deltagelse i okkupasjonen av Tyskland, men at jeg syntes vi var moralsk forpliktet til å delta i den første tørn, men har frarådet det siden, fordi jeg har ment at det hemmet oppbyggingen av vår hær. Vi hørte her forrige gang – og vi vil ganske sikkert få høre det i dag – at alle militære eksperter har uttalt at det både utdannelsesmessig og på annen måte har vært en fordel for oss å ha denne Tysklandskontingenten. Jeg må dessverre si at det forandrer ikke mitt standpunkt. Man kan si at 4 000 mann fra eller til, spiller vel ikke så stor rolle. Jo – for den som lite har, spiller det stor rolle, men for okkupasjonen av Tyskland spiller det liten eller ingen rolle. Og dertil kommer at vår okkupasjonsstyrke i Tyskland er forholdsvis velutstyrt med befal, foruten den store statiske stab som de har der nede, befal som forutsetningsvis må anees for å tilhøre det mest kvalifiserte vi har. Deres avdelinger hjemme vil savne dem ved mobilisering. Når vi vet hvilken skrikende mangel der i dag er på kvalifisert befal, vil man forstå hva det betyr.

At det utdannelsesmessig kan ha sin betydning, og sikkert har hatt sin betydning å ha vår Tysklandskontingent der nede, vil jeg gjerne medgi, men forsvarsmessig og sikkerhetsmessig har det hele tiden vært forkastelig. Å fortsette lenger enn vi er pliktige til under den nuværende situasjon, synes jeg er uansvarlig og det kan bli skjebnesvangert. Når det utdannelsesmessig har vært en fordel å ha vår Tysklandsbrigade der nede, kommer det ganske enkelt av at vi her hjemme ikke har hatt militære etablissementer som kunne by den samme utdanning. Det er det som er det gale. Hadde vi hatt slike etablissementer her hjemme, er jeg overbevist

om at utdannelsen hjemme hos oss selv ville være mere fruktbringende. Beretningen både om utdannelsen og tjenesteforholdene i Tyskland er dessuten meget motstridende. Når det nu anføres som et argument for å fortsette med vår Tysklandsbrigade at vi ikke har etablissementer her hjemme til å utdanne dem, så er det etter min mening en forferdelig fallitterklæring. At vi etter 5 år ikke har maktet å reise et så beskjedent militært etablissement at vi kan utdanne en eneste rekruttårsklasse hjemme hos oss selv, er etter min mening intet mindre enn en skam. Det burde stått øverst på prioritetslisten over det som skulle vært utført ved gjenreisningen av Norge. Jeg synes det må hvile et tungt ansvar på den regjering som har forsømt det.

Det har også vært anført som et argument at Danmark liker så godt at vi har vår Tysklandsbrigade liggende der nede ved den danske grense. Og jeg er enig i det, det kunne vært hyggelig om vi var slik stillet at vi hadde råd til å la en brigade ligge der nede som en beau geste likeoverfor Danmark, men når vi trenger hver eneste mann selv, da vil jeg si at en slik argumentasjon er ikke verd imøtegåelse. Jeg skjønner ikke at forsvarsministeren og Regjeringen vil ta ansvaret for at det fortsetter på denne måten. Etter avtalen om vår deltakelse har vi anledning til å kalle styrkene hjem når situasjonen blir slik at det er nødvendig for vår egen sikkerhet. Jeg mener at det er nødvendig i dag, men det ville naturligvis være altfor oppsiktsvekkende om man akkurat på dagen kalte dem hjem. Jeg synes imidlertid det ville være rimelig at man innledet forhandlinger med britene – det er vel dem i første rekke – om vi ikke litt etter litt kunne få våre folk hjem nu.

Jeg vil gjerne til slutt si at det er ingen trang hos meg til å kritisere som har gjort at jeg har sagt dette. Tvert imot, jeg har i den senere tid unnlatt å delta i diskusjoner om militære spørsmål, nettopp fordi jeg så å si er gått trett av meget som jeg kunne ha sagt. Men i den situasjon vi i dag er oppe i, mener jeg det er min plikt å si fra.

Formannen: Før jeg gir ordet videre, vil jeg si at det er vel ingen hensikt her å komme inn på spørsmålet om Tysklandsbrigaden i dets fulle bredde, om hva som er forsømt og ikke gjort. Det som har betydning for den foreliggende situasjon, er hvorvidt vi skal trekke brigaden hjem eller ikke, og jeg vil henstille til dem som uttaler seg i det spørsmålet, å innskrenke seg til den side av saken.

Selvik: Jeg vil først si noen ord om det råd stortingspresident Natvig Pedersen fikk av hr. Hambro og hr. Torp om å modifisere sine uttrykk i den talen han holdt ved avslutningen av Stortinget lørdag. Jeg er ikke ubetinget enig i rådet. I alminnelighet pleier jeg å reagere raskt og sterkt, og jeg reagerer ofte på samme måte som hr. Hambro, det har jeg gitt uttrykk for både i denne forsamling og i utenrikskomiteen ved flere høve. Men i dette tilfellet stiller jeg meg noe uforstående. Selv reagerte jeg ikke på det som stortingspresidenten sa. Jeg har riktignok ikke analysert talen setning for setning, jeg oppfattet den ikke som en utenrikspolitisk erklæring, men som en alminnelig understreking av situasjonens alvor overfor Stortinget og overfor det norske folk, og jeg fant ingen grunn til å veie

de enkelte ord slik på gullvekt. Vel, det er kanskje min feil at jeg ikke har tilstrekkelig sans for de fine valører, men jeg har heller ikke møtt noen andre pressefolk som har bragt dette på bane. Jeg legger da til at jeg ikke har hatt forbindelse med utenlandske korrespondenter. Så vidt jeg forstår, har stortingspresidenten ikke fått noen forespørsler i anledning av talen, og hvis det da ikke for Utenriksdepartementet foreligger forespørsler eller henvendelser, synes jeg ikke det er noensomhelst grunn for ham til å avgi noen tilleggserklæring eller komme med noen forklaring på de uttrykkene han brukte. Jeg tror at det kunne bli misforstått.

Hvorvidt vi skulle ha svart positivt på henvendelsen fra Trygve Lie før, skal jeg ikke si noe om. Det var vel denne forsamling sist som reiste betenkeligheter ved å svare med det samme. Nå, jeg sa ikke noe da, men jeg hadde lyst til å gripe ordet og gi min uforbeholdne tilslutning til at vi skulle svare positivt. Jeg lot det da være, jeg lyttet på de argumenter som ble fremført her, og jeg syntes det var grunn til å avvente litt begivenhetenes gang og få litt mere klarhet over forskjellige ting. Det var også den ting jeg la vekt på at aksjonen fra De Forente Staters side omfatter jo ikke bare Korea, men også Formosa og Indo-China – det kan kanskje i praksis bli noe vanskelig å skjelne mellom disse forpliktelsene, og av den grunn syntes jeg også at det ikke var verd akkurat å forhaste seg, så meget mer som vår representant i Sikkerhetsrådet hadde gitt uttrykk for Norges holdning på en måte som jeg for min del i all fall var meget tilfreds med. Hva vi kan by av hjelp, er vel ikke stort. Av militære maktmidler kan vi jo ikke avse noe, og skulle vi by noe frem som lignet noe, måtte det være troppetransportskipet «Svalbard». Ellers vil det jo bli handelsflåten og da vel i første rekke tankflåten som må ta støyten. Men her melder seg en rekke spørsmål som det kanskje ikke kan bli så enkelt å finne en tilfredsstillende løsning på i praksis.

Hva Peking-regjeringens representant i Sikkerhetsrådet angår, så synes jeg at hr. Natvig Pedersen stilte problemet nokså klart. Jeg vil ikke si at jeg følger ham så langt som at man skal stille China overfor et konkret spørsmål om det bøyer seg for eller er enig i F.N.s aksjon. Hvis det i praktisk handling har vist at det går mot F.N. i denne sak, så er jo spørsmålet besvart, og det må i så fall være helt på det rene for oss at vi ikke kan gi vår støtte til nå å ta opp kommunist-Kina i Sikkerhetsrådet, det forbyr seg da selv. Jeg har mine sterke tvil om det vil være tilstrekkelig for oss bare å la være å stemme. Hvis det understøtter Nord-Korea aktivt, kan vi vel komme i den situasjon at vi må avvise Kina og stemme imot.

Ellers hadde jeg ventet at vi på dette møtet også skulle drøfte litt vår egen stilling, beredskapsmessig sett. Hr. Sven Nielsen nevnte det jo på møtet sist, og jeg trodde det ville blitt et hovedtema på dette møte. Nå er vel situasjonen den at noen øyeblikkelige tiltak skulle vel ikke bli nødvendige, men på den annen side ser Korea-konflikten ut til å bli en nokså langvarig affære, og hva den kan trekke etter seg, vet ingen. Jeg synes det er all mulig grunn til at både denne komite og kanskje også militærkomiteen blir orientert om vår beredskap i de forskjellige sektorer. Vi har riktignok gitt Regjeringen en fullmakt til å handle, til å sette i verk de beredskapstiltak som er nødvendige, men dette er jo ikke noen fullmakt for de

enkelte departementer til å kunne bruke penger, så vi kan jo ikke nøye oss med bare å si at vi forutsetter at Forsvarsdepartementet stiller midler til disposisjon, slik at de militære avdelingene utover landet får sine ønskemål oppfylt. Det er ikke en tilfredsstillende måte å gjøre det på, det må jo vurderes nokså nøye. Man må også ha et lite begrep om de økonomiske konsekvenser, og selv om vi ikke finner det nødvendig å gjøre noe i dag, vil det vel i hvert fall være påkrevet at vi innstiller oss på å sette beredskapstiltak i verk om den internasjonale situasjon skulle tilspisses ytterligere. Jeg skulle anta at det ville være en støtte for Regjeringen, om den kunne legge frem en oversikt over situasjonen for denne komite og kanskje også for militærkomiteen. Å rulle dette opp i dette møtet i dag er det vel liten vits ved, for så vidt som man vel ikke har det tilstrekkelige materiale til å gi oss en fyldig redegjørelse på stående fot.

Utheim: Hr. Sven Nielsen reiste nye momenter i denne diskusjon, som jeg nok synes vi bør drøfte en del, slik som situasjonen ligger an. Jeg ser det så at den internasjonale situasjon inneholder ganske store faremomenter, og at vi her bør sørge for å få vår beredskap i så god orden som mulig, synes jeg er nokså opplagt. Jeg har så liten oversikt over disse militære spørsmål at jeg kan ikke yte noe positivt bidrag, men at disse spørsmål bør settes under alvorlig diskusjon, sier mitt instinkt meg.

Det var et par bemerkninger jeg ville komme med også til de andre spørsmål som her har vært reist.

Jeg har stått litt undrende overfor den brede diskusjon om den henvendelsen vi fikk fra generalsekretæren for F.N. Da vi drøftet dette spørsmålet sist, forsto jeg det så, at det stort sett da var enighet om at man straks skulle orientere vår representant i Sikkerhetsrådet, som sammen med generalsekretæren i F.N. skulle drøfte måten hvorpå vi kunne yte støtte. Det fremgår ikke av det som her er sagt, men har det ikke vært sendt en sådan meddelelse til vår minister? Da kan man jo ikke si at vi ikke har besvart henvendelsen fra de Forente Nasjoner. At vi for å kunne gjøre støtten mest mulig effektiv ber vår representant i Sikkerhetsrådet drøfte med generalsekretæren for F.N. hvordan vi kan støtte på best mulig måte, det er da en aktiv innstilling. Ellers er jeg enig med utenrikskomiteens formann i at selvsagt må vi i det solidariske samarbeid vi er gått inn i, ikke unndra oss våre plikter. Jeg er ikke enig i den kritikk som er kommet om at man har somlet i denne sak. Det var etter drøftelser i denne komite at vi ble enig om fremgangsmåten, det var ingen dissens der med hensyn til at vi skulle yte støtte. Det var naturligvis ingen annen måte vi kan yte støtte på enn å bidra med skip fra handelstonnasjen, tanktonnasjen først og fremst. Jeg tror ikke det vil være praktisk at vi gjør den støtte vi kan yte, betinget av at den skal betales. Det spørsmål får holdes åpent, og så får vi ta det opp på et bredere grunnlag når denne aksjon er over.

En ting til vil jeg si. Siden Stortinget gikk fra hinannen sist lørdag, har jeg også hørt reaksjoner mot den tale stortingspresidenten holdt og de ord han benyttet, og i motsetning til den siste taler vil jeg få lov til å støtte det som ble sagt både fra

hr. Hambro og hr. Torp, og at det bør søkes en anledning til å få klarlagt de uttrykkene. En *borgerkrig* hjemler ikke noen annen nasjon adgang til å skride inn.

Det tredje spørsmål som her har vært sterkt fremme, er vår stilling til spørsmålet om Pekingregjeringens deltagelse i Sikkerhetsrådet og i de Forente Nasjoner. Jeg synes hele dette spørsmål nå er kommet i en totalt endret stilling sammenlignet med den hvorunder vi har drøftet det hittil. De Forente Nasjoner har formålene oppstilt i paktens. Kan vi med noen som helst hjemmel være med å innvelge eller innsette i Sikkerhetsrådet en nasjon som offentlig og med maktmidler gir til kjenne at den ikke selv er enig i paktens ønskemål og plikter? Som utviklingen hittil har stillet seg, synes jeg ikke det vil være noen mening i å spørre den nye regjering i Kina om den er enig i paktens mål, det tror jeg ikke fører frem. Jeg kan være enig med utenriksministeren i det. Men hele Pekingregjeringens opptreden i den foreliggende situasjon synes jeg skulle tilsi at man nå stemmer nei i siste instans i Sikkerhetsrådet.

Formannen: Jeg er fullt klar over at ambassadør Sundes innlegg i Sikkerhetsrådets første møte om denne sak, som det ble sagt av flere talere her, gjorde vår stilling helt klar. Men det spørsmålet gjelder vår stilling til de Forente Nasjoners aksjon. Det som det har vært spørsmål om i noten fra generalsekretæren, er spørsmålet om vi også i praksis er rede til å støtte de Forente Nasjoners aksjon. I den forbindelse vil jeg gjerne si at jeg bebreider ikke Regjeringen på noen som helst måte at det har tatt så pass lang tid å svare, jeg bebreider meg selv i aller høyeste grad at jeg ikke på utenrikskomiteens siste møte gikk nærmere inn på dette spørsmål. Jeg har foretatt noen små subtraksjoner og addisjoner her. Det er så vidt jeg vet 58 medlemsstater i F.N., av dem tilhører 6 østblokken – 5 østblokkstater pluss Jugoslavia – som her stiller seg negativt. Det er 6 araberstater, av dem har jo Egypt stilt seg negativt overfor aksjonen. Det er spørsmål om Egypt får følge av de andre araberstater – det blir da 12, og så vidt jeg kan regne er da $58 - 12 = 46$. Det er allerede 40 stater som har svart, og vi risikerer å komme i den situasjon at vi, som er det land som har Sikkerhetsrådets formann, blir den siste til å gjøre det helt klart at vi også vil gi praktisk støtte. Her må jeg si at jeg er helt enig med utenriksministeren i at de amerikanske myndigheter er fullt klar over vår stilling, men hverken den amerikanske opinion eller offentligheten i andre land er klar over den. Jeg kan umulig være enig med hr. Natvig Pedersen når han sa at det er da ingen skade skjedd om vi med det ansvar vi har, har måttet tenke oss om. Jeg vil da få lov til å gjøre oppmerksom på at hadde Amerika tenkt seg om en åtte dager, hadde Sør-Korea ikke vært noe å forsvare i dag i det hele tatt, og om Stor-Britannia hadde tenkt seg om en åtte dager før det stilte sine stridskrefter til disposisjon for den amerikanske overkommando så hadde vel også situasjonen i verden vært en annen. Jeg tror vi skal tenke på at om vi selv hadde stått i samme situasjon, og det var vel en sjanse til at det kunne ha vært tilfelle i 1948, så hadde heller ikke vi satt så syndelig pris på at man hadde tenkt seg så veldig lenge om før man erklærte seg rede til å gi oss sin praktiske støtte. Vi kan tenke tilbake på dagene i 1940, hvilken lettelse vi følte da det allerede dagen etter kom klar beskjed om at England og

Frankrike sto på vår side. Jeg mener ikke dermed å si at det er noen som helst avgjørende betydning for kampen i Korea om Norge erklærer seg beredt til å gi noen praktisk støtte eller ikke, men jeg tror vi skal være litt oppmerksom på hvordan vår handlemåte vurderes ute i verden. I den forbindelse vil jeg si – det var hr. Utheim som bragte meg på tanken – at jeg tror det vil være en fordel for å vise at vi ikke har nølt helt til nå, om man i svaret til generalsekretæren eller i all fall i den pressemelding som sendes ut, sier at allerede da og da i forrige uke – jeg vet ikke den nøyaktige dato – tok vår representant i Sikkerhetsrådet det spørsmålet opp med generalsekretæren.

Når det gjelder den militære støtte, anser jeg det ikke så vesentlig enten vi sier at vi ikke kan yte noe eller ikke, men spørsmålet er hele måten det sies på. Jeg tror vi bør søke å unngå å gi inntrykk av at når vi ikke kan gi materiell hjelp, er det ikke fordi vi helst vil holde fingrene fra fatet og ikke bli brent selv.

Når det så til slutt gjelder Kina, vil jeg si at jo mer jeg har tenkt på det spørsmålet mens jeg har sittet her, desto mer har jeg inntrykket av at det er et overordentlig komplisert spørsmål. Situasjonen kan jo bli den at om vår linje blir at vi følger med og direkte stemmer mot Kina, så kan det være at vi dermed sprenger de Forente Nasjoner, og det er jo en situasjon som man også på amerikansk hold vil overveie overordentlig nøye. Jeg tror derfor at man her ikke kan legge seg fast på noen linje. Situasjonen her er jo under stadig utvikling.

Til slutt vil jeg bare si om Tysklandsbrigaden at det kan jo i alle tilfeller ikke bli tale om å trekke den hjem før man har truffet ganske vidtrekkende beredskapstiltak som måtte være nødvendige på grunn av situasjonen, og da er sannsynligvis situasjonen så alvorlig at kanskje ikke bare denne komite, men også Stortinget må innkalles.

Bratteli: Jeg vil gjerne knytte noen bemerkninger til enkelte av de spørsmål som her er fremme. Først en bemerkning noe i periferien av det som egentlig foreligger, men som jeg følte meg foranlediget til ved en uttalelse av hr. Moseid. Jeg oppfattet hr. Moseids nervøsitet sådan at Sovjetsamveldet nå sto i den situasjon det hadde ønsket å stå i for noen få år tilbake, men at det dengang ikke evnet å komme i den plaserings takket være den hurtige og energiske inngripen fra Hitlers side. Jeg vil ikke si noe mer om det enn at når en ser på Europa i dag, er det vel nokså klart for alle og enhver at Sovjet vel ikke kunne ønske seg Europa i noen mer svekket og vanskelig stilling enn den det er kommet i etter den krig som Hitler satte i gang.

Når det gjelder vår egen stilling og hva vi eventuelt kan og bør foreta i denne situasjon, vil jeg for mitt vedkommende ikke ta opp den invitt vi fikk fra hr. Sven Nielsen til å ta opp en diskusjon om tiden før siste verdenskrig. En kan selvfølgelig som hr. Sven Nielsen ta den holdning at en til enhver tid legger an det absolutt mest pessimistiske syn på situasjonen og på utviklingen og gir sine råd i samsvar med det og da også tar konsekvensen av det. Jeg tror for mitt vedkommende – selv om jeg er fullt klar over hvilken fare en løper ved de vurderinger en må foreta – at det i sin alminnelighet ikke er noen generell utvei. Jeg legger for mitt vedkommende i den sammenheng stor vekt på følgende: For det første er det etter min oppfatning helt

uriktig å si at vi i dag står i den samme stilling som i 1939. Det er for det ene helt åpenbart for alle og enhver at vi på et fundamentalt område, nemlig det utenrikspolitiske, står i en ganske annen situasjon enn vi gjorde før siste verdenskrig, og det er av og til at det tapes noe av syne at en av svakhetene ved vår stilling i 1940 ved siden av vår militære stilling også var den utenrikspolitiske stilling vårt land hadde tatt i en årrekke før den siste krigen. Der står vi i dag i en ganske annen stilling. Når det gjelder vår militære beredskap, er det opplagt at den fremdeles er svak. Allikevel vil jeg gjerne si at selv om vi skal vurdere den meget nøkternt, tror jeg det er riktig både av hensyn til den norske befolkning og av hensyn til dem som tjenestegjør i disse styrker eller eventuelt ved mobilisering skal tjenestegjøre i disse styrker, at vi er noe varsomme med stadig å gjenta at i virkeligheten er dette ikke noe mer verd enn det vi hadde i 1940. Jeg skal ikke begrunne det nærmere. Jeg vil bare ha sagt at jeg tror vi på det område skal være meget varsomme. Jeg legger en avgjørende vekt på at de skritt Norge tar på dette område, de tas – som det har vært nevnt her, bl.a. av forsvarsministeren – i forståelse med og i takt med våre allierte. Det tillegger jeg likeså stor eller vel så stor betydning som det vi eventuelt på grunnlag av helt egne vurderinger kunne foreta her i landet isolert. Jeg er helt på det rene med at det å ta skritt i takt med de andre, kan også komme til å stille oss overfor forpliktelser i visse situasjoner, som kan bli tunge å bære, og dem får vi da ta, men jeg tror vi bør nytte den utenrikspolitiske fordel av den allianse vi nå deltar i, ved at vi i disse overordentlig vanskelige spørsmål søker å opptre mest mulig i kontakt med de andre. Jeg vil der også si - det spiller litt inn for vurderingen av Tysklandsbrigaden og vår holdning til den - at for meg står det sådan at både i sin alminnelighet og i denne situasjon og enda mer hvis situasjonen blir enda vanskeligere betyr *det* at vi i alle våre skritt både utenrikspolitisk og rent militært kan utvikle samhørigheten med våre allierte, vel så meget som det vi kan foreta av isolerte skritt her i landet. Hvis man eksempelvis nå i forbindelse med de styrker de forskjellige land har i Tyskland, skulle begynne å opptre på en måte som tyder på at de land som har inngått Atlanterhavspakten, ikke for fullt alvor turde basere sin sikkerhet på det kollektive ansvar og den kollektive opptreden Atlanterhavspakten forutsetter, så tror jeg det ville være overordentlig skadelig i den nåværende situasjon. Jeg vil også gjerne føye til at hvis situasjonen utvikler seg i en ugunstig retning i de nærmeste uker og måneder, så er det ganske klart at det etter hvert også i vårt folk vil bli stilt sterke krav når det gjelder beredskapstiltak. Etter de sterke uttalelser hr. Sven Nielsen kom med her i dag, vil jeg si, at hvis det er en oppfatning han har gått med år etter år fra 1945, så burde det vært hans plikt å gi uttrykk for det ved behandlingen av hvert års forsvarsbudsjett, bl.a. dette med etableringer – i hvert fall når han som han her gjorde, nå retter et sterkt angrep på Regjeringen for den holdning den har tatt i det spørsmål.

Om dette ordet «borgerkrig» som har vært diskutert her, vil jeg for mitt vedkommende bare si at jeg er enig i at her bør man være meget omhyggelig i sitt ordvalg. Så vidt jeg skjønner, er det slik at hvis man etter moden overveielse kommer til den erkjennelse at dette er en borgerkrig, så bortfaller vel hele det

folkerettslige grunnlag for den aksjon som nå er satt i gang fra F.N.s side. Det bør jo tilsi at en er meget omhyggelig i sitt ordvalg.

Endelig et par ord om dette med Kina og Sovjet, som jeg gjerne også vil føye til et par ord om. Dette som har skjedd i Kina og som skjer i østen, er jo begivenheter som kommer til å ha betydning langt framover i tiden. Jeg hadde anledning til å høre utenriksminister Acheson i hans store utenrikspolitiske tale i siste halvdel av januar, hvor han utførlig behandlet stillingen i østen. Det som var hans standpunkt på dette tidspunkt – og vel i virkeligheten også den amerikanske regjerings standpunkt, det var at det gamle regime i Kina måtte avskrives, og at det nye måtte anerkjennes. Men den amerikanske opinion var ikke moden for et slikt tiltak på det daværende tidspunkt. Men i alle tilfeller er det ganske på det rene at utenriksminister Acheson i den talen meget klart og ettertrykkelig avskrev Chang Kai Cheks regime. Det som nå har skapt noe av en ny situasjon, er at dette nye regime åpent har stått opp mot den aksjon som er iverksatt etter vedtak av F.N. og det forekommer også meg helt klart at i den nåværende situasjon må det være bestemmende også for vårt standpunkt for tiden til det såkalte nye Kinas stilling til F.N. Men det er et synspunkt jeg her vil advare mot å tape av syne, og det er at hvis det er så som Acheson gikk ut fra allerede i januar måned, at Chang Kai Cheks regime må avskrives for alltid, at det er vokset opp et nytt system som vi vet lite om hva vil bli i fremtiden, står jo på lengere sikt det faktum igjen at det er av vital interesse for vestmaktene at båndene mellom kommunist-Kina og Sovjet-Samveldet må bli så løse som mulig. Det kan ikke ha noen betydning for vår vurdering av kommunist-Kinas forhold til F.N. i den nåværende situasjon, men jeg tror at i den alminnelige håndtering av hele problemet som knytter seg til kommunist-Kina, bør en ikke tape av syne det forhold jeg her har nevnt. Selvfølgelig, hvis den utvikling som har begynt i Korea, skulle utvikle seg til det verste, at det ble en storkrig, da er dette problemet ikke lenger aktuelt, da vet vi omtrent hvor de forskjellige makter kommer til å stille seg. Men hvis det skjer, som vi alle håper og ønsker, at Korea-affæren vil kunne isoleres til en relativt lokal affære og avvikles som en lokal affære, så vil det også i fremtiden være av vital interesse for den del av verden som vi hører til, å forsøke å kunne opptre slik henholdsvis overfor det nye Kina og Sovjet-Samveldet at båndene dem imellom blir så løse som mulig.

Kjøs: Når det gjelder vår egen beredskap, er etter min oppfatning hovedoppgaven for oss på det nåværende tidspunkt å treffe alle forberedelser til at mobilisering kan gjennomføres raskt og sikkert om det blir nødvendig, og videre å fortsette arbeidet på så raskt som mulig å styrke vår beredskap. Etter de ordrer som er gått ut fra Forsvarsdepartementet, og som forsvarsministeren redegjorde for i forrige møte, arbeides det med de oppgaver. Jeg finner ikke noen grunn til her å gå inn på i detaljer hva der gjøres. Det er bare et par ting som jeg vil nevne i den forbindelse, siden det tidligere har vært nevnt her av en taler, at det er stor mangel på materiell. I forbindelse med de årlige mobiliseringsoppgjør sendes det inn oppgaver over mangler av enhver art ved avdelingene, og det vil da i en situasjon som den vi nå er oppe i, være av stor veiledende betydning for avdelingene om de

kunne få en meddelelse om hva og hvor meget av dette materiell de kan regne med å få. Videre tror jeg at det under arbeidet med klargjøring av avdelingenes materiell nok vil trenge at de får til disposisjon en del pengemidler slik at de kan leie den nødvendige hjelp til å klare dette arbeid på kortest mulig tid. – Når det gjelder selve sikringen av mobiliseringen er det to områder som jeg ikke føler meg helt sikker på er tilstrekkelig dekket. Det ene er vaktholdet ved våre viktigere anlegg og beholdninger av militær art, og det annet er selve overvåkingstjenesten. Det vakthold vi har i alminnelighet ved militære magasiner og standkvarterer og anlegg i det hele, tror jeg nok må sies å være tilstrekkelig mot brann og alminnelig tyveri. Men i en situasjon som den vi er oppe i nå, er jo ikke et slikt vakthold tilstrekkelig. Det er jo sabotasjehandling av femtekolonner som er det farlige i den nåværende situasjon. Med den spredning som er gjennomført i stor utstrekning av vårt materiell, vil man selvsagt ikke kunne etablere vakt på hvert enkelt sted slik at man kan ha folk stående der, men jeg vil spesielt nevne de viktigere anlegg, magasiner og standkvarterer, om man kunne ta under overveielse å styrke vaktholdet der enten ved å engasjere sivile vakter eller eventuelt ved militær vakt. Jeg tror det bør overveies. – Så nevnte jeg overvåkingstjenesten. Den sorterer jo under politiet, og det er uheldig at justisministeren er gått, slik at vi ikke kan få en redegjørelse fra ham nettopp på det punkt. Ansvar for at de tilstrekkelige og nødvendige forholdsregler mot femtekolonner treffes, er pålagt de militære sjefene, men overvåkingstjenesten, i fred, sorterer under politiet. I de direktiver som er gitt for de militære sjefene, står det at de på dette område skal samarbeide med politiet. Men det er klart at på et slikt område som overvåkingstjenesten, hvor man jo nødig skriver, og hvor politimestrene bor nokså spredt i vedkommende militære sjefers distrikter, er det jo vanskelig for de militære sjefene å danne seg noen sikker mening om hvorvidt overvåkingstjenesten er effektiv eller ikke. Men jeg tror at nettopp overvåkingstjenesten og de nødvendige foranstaltninger mot at femtekolonner setter i gang sabotasjevirksomhet og planlegger forstyrrelser av mobiliseringen og planmessig vil forsøke å skape forvirring blant befolkningen, er en av de aller viktigste oppgaver vi har å ta vare på i en tid som denne. Derfor ville jeg gjerne ha nevnt dette spørsmål mens justisministeren var til stede, og jeg håper at det bringes videre til ham for at vi kan få sikkerhet for at et område som dette er tilstrekkelig dekket. For de militære sjefene vil det være av meget stor betydning å vite det, fordi de militære sjefene er pålagt et så stort ansvar nettopp når det gjelder dette forhold.

Med hensyn til Tysklandsbrigaden er det jo så at på det nåværende tidspunkt er det utelukket å kunne ta den hjem. Det ville være et altfor oppsiktsvekkende skritt. Hva man videre skal gjøre med det spørsmål, vil jo helt avhenge av den utvikling fremtiden bringer, og derfor vil jeg holde meg til formannens henstilling og ikke komme inn på det. Men jeg vil bare nevne i den forbindelse at militærkomiteen i år i sin spesielle del har behandlet spørsmålet om etableringer, slik at vi i sin tid kan utdanne Tysklandsbrigadens folk her hjemme, det har komiteen tatt opp og bedt departementet utrede.

For øvrig vil jeg til slutt bare si at jeg slutter meg helt til den konklusjon forsvarsministeren trakk ut av sine samtaler i London, nemlig at vi må fortsette

arbeidet med styrkelsen av vår beredskap i et raskere tempo enn vi hadde tenkt tidligere.

Natvig Pedersen: Jeg er helt klar over at det i og for seg ikke er noen nytte i å diskutere om igjen i dag hvorvidt vi skulle ha gitt vårt svar på generalsekretærens telegram fredag eller i dag. Jeg for min del kan ikke innse at det er skjedd noen skade. Vår representant i Sikkerhetsrådet hadde på Norges vegne tatt standpunkt i det avgjørende spørsmål. Det som det var spørsmål om her, var den hjelp vi eventuelt kunne yte. Det var for meg ikke klart i forrige møte her i den utvidede utenrikskomite, og jeg kan ikke innse at det er noe galt i at vi ventet til vi hadde fått ytterligere opplysninger. Jeg synes ikke at den parallell er helt klar, som formannen trakk mellom stater som kan gripe avgjørende inn i den utenrikspolitiske utvikling slik som de Forente Stater, og et lite land som vårt som skal ta standpunkt etter at dette er skjedd, og den kan heller ikke være noen pekepinn for vår opptreden. Hvis den skulle være det, måtte det vel være at vi bare skal klappe i hendene og rope hurra for hvert slikt hurtig skritt som de ledende stormakter tar.

Når det gjelder Peking-regjeringen, har man jo smilt overlegent over et sådant uttrykk som at man kunne spørre den. Vel, det var jo bare et kort uttrykk for den ting at for meg syntes det helt klart og naturlig at hvis det spørsmål kommer opp nå, så må de jo stilles overfor det standpunkt som de tar til denne aktuelle konflikt, og jeg vil si bent fram at jeg har vanskelig for å forstå – til tross for at jeg på lang sikt innrømmer det helt riktige i det som hr. Bratteli sa – at vår representant kan sitte i den forsamling som tar den avgjørende beslutning der, og si at vi avholder oss fra å stemme, vi kan ikke ta standpunkt til om en stat som går aktivt inn mot en aksjon som ledes av de Forente Nasjoner, skal slippe inn. Men jeg tenkte også litt videre. Hvis det annet skritt vil bli at Sovjet-Russland går så vidt at det engasjerer Peking-regjeringen og kommunist-Kina, så bør jo også det spørsmål drøftes meget alvorlig om det vil være noen mulighet for å stanse denne utvidelse av konflikten nettopp gjennom dette spørsmålet om godkjenning av Pekingregjeringen. Det kan godt være for alt det jeg vet, at en slik ting er helt utelukket, men for meg står det som det neste skritt nå vil settes inn på den side at Pekingregjeringen engasjeres mens Sovjet fremdeles holder seg formelt utenfor.

Jeg skal ikke komme inn på Tysklandsbrigaden i sin alminnelighet eller i denne spesielle situasjon. Dens stilling i sin alminnelighet i forhold til vårt sikkerhetsproblem har jeg uttalt meg om tidligere og sagt min mening om det. Jeg er klar over at det er adskillig vanskeligere å løse det problemet i den nåværende situasjon.

Men til slutt vil jeg si om dette spørsmålet om sikkerhetsforanstaltninger, at jeg tror det er svært liten hjelp i et ordskifte her hvor man likesom indirekte eller i sin alminnelighet stiller krav om at noe må gjøres – det er svært liten hjelp i det for Regjeringen. Regjeringens store og tunge ansvar i ukene som kommer, er jo nettopp å avgjøre når tidspunktet er inne til å gå til ekstraordinære skritt, og å ta avgjørelsen: nå bør vi gå til de og de skritt. Når vi nå er inne, ville det jo være en hjelp hvis noen av oss kunne gi noen direkte antydninger, slik som den siste taler gjorde det. Han

nevnte spesielle ting, og det er ting som jeg går ut fra Regjeringen vil drøfte. Det er slike råd Regjeringen direkte kan ha nytte av. Men hvis man bare stiller det slik i sin alminnelighet: her er ingen ting gjort i dag, her bør gjøres et eller annet – er det svært liten hjelp i det. Hvis det er bestemte ting som man med den sakkunnskap man sitter inne med, mener man kan tilrå Regjeringen å gjøre, så bør man komme med det direkte, ikke slik indirekte og uklart, for at man på et senere tidspunkt skal kunne stå fram og si: vi sa det og det den og den dato, men man sa det ikke så klart at Regjeringen kunne ha noen hjelp av det råd.

Moseid: Jeg har inntrykk av at hr. Bratteli fullstendig misforsto mitt uttrykk om Sovjet i 1939, derfor vil jeg si et par ord om det. Som bekjent ble det besluttet en vennskapsavtale mellom Sovjet og Tyskland før krigen brøt ut, og det var forskjellige meninger om hvorledes den ville virke, og hvorledes motivene var. Den gang hevdet jeg for min del at det ville bare være et kort spenn av tid før verdenskrigen var en kjensgjerning, og jeg mente at Sovjet ønsket å stå utenfor mens oppgjøret foregikk mellom sentralmaktene og vestmaktene, og så siden nytte høvet til å rykke inn. Men det ble avbrutt ved Hitlers krigserklæring mot Sovjet-Samveldet i 1941. Det var det jeg nevnte. Jeg er helt enig med hr. Bratteli i at vår stilling er en helt annen enn den var i 1939-40. Den gang mente jeg at hvis vi i tide satte vårt forsvar i krigsdyktig stand, kunne vi opprettholde vår nøytrale stilling sådan som vi hadde gjort i forrige verdenskrig og sådan som Sverige gjorde i denne. Alt hva der kom fram offentlig siden, har bestyrket meg i den oppfatning, og for så vidt var det våre forsømmelser som ble årsaken til at vi fikk overfallet 9. april 1940. Det kan imidlertid ikke tenkes en lignende stilling nå. Hele verdenssituasjonen er helt forandret og nøytralitet er et tilbakeliggende standpunkt som ikke vil være mulig hverken for oss eller noen annen stat å hevde i en fremtidig verdenskrig. Derfor har vi da også tatt konsekvensen av det og sluttet oss til A-pakten, og der er vår stilling nå.

Ja, det var også mitt håp at det var meningen i forbindelse med denne situasjonen å drøfte de forskjellige beredskapstiltak som det var nødvendig å treffe nå i den nærmeste fremtid. Jeg antar at det er beredskapstiltak både av militær og av sivil art som kan treffes, og som bør treffes nokså snart. Den alminnelige betraktning fra min side munner ut i dette at vi så snart det lar seg gjøre, skal sette vårt forsvar i krigsdyktig stand uten derfor å gå til en alminnelig mobilisering. Jeg mener det er en hel rekke oppgaver som melder seg før man er ferdig til å gå til alminnelig mobilisering, og det er *de* tiltak som jeg mener det er nødvendig straks å gå i gang med og legge til rette slik at det er mulig, om situasjonen utvikler seg slik, på kort varsel da å utvide det videre til en mobilisering. Jeg antar også at det er forsynings spørsmål av ganske livsviktig betydning som melder seg nå, og at det kan være forbundet med betydelige utgifter. Jeg synes det hadde vært naturlig at dette var blitt drøftet med utenrikskomiteen, og som jeg har sagt før, er jeg prinsipielt av den mening at det er naturlig å drøfte det også med Stortinget på et tidlig tidspunkt.

Jeg har også hevdet den samme oppfatning som hr. Sven Nielsen når det gjelder Tysklandsbrigaden, jeg tror det er riktig å få den hjem så snart som leilighet

byr seg. Jeg for min del er ikke så engstelig for at man treffer et eller annet skritt som kan vekke en del oppsikt. Jeg mener situasjonen i seg selv er så farlig at det er ikke skadelig at man utover i landet får inntrykk av at også statsmyndighetene er oppmerksomme på det. Det er klart at hvis noen skulle drøfte disse spørsmål om beredskapstiltak av denne art, ville det være rimelig at Regjeringen da bragte de forskjellige spørsmål inn, og at en så tok stilling til dem etter hvert som de var forberedte. Det er ikke praktisk, så vidt jeg kan skjønne, for denne komite eller for de enkelte medlemmer av denne komite å ta opp hvert enkelt detaljspørsmål til behandling her uten noen forberedelse. Jeg tror derfor oppgaven for denne komite må være å henstille til Regjeringen å sørge for at vårt forsvar så snart som mulig bringes i krigsdyktig stand, og at våre forsyninger blir så godt komplettert som det lar seg gjøre, og jeg vil sette stor pris på at man under dette arbeid vil søke råd og veiledning både hos utenrikskomiteen, militærkomiteen og Stortinget.

Statsråd Hauge: For meg står det slik at det vanskeligste spørsmål som Regjeringen og komiteen står overfor, det er nettopp å gjøre seg opp en begrunnet mening om den foreliggende situasjon og vurdere den fare som måtte foreligge for at krigshandlingene i Korea skal bre seg. Jeg er overbevist om at vi alle, enten vi sitter i Regjeringen eller i denne komite, kjenner det som et tungt ansvar når vi søker å gjøre oss opp en slik mening. Det er jo ikke noe akademisk spørsmål dette. Vår holdning og vår vurdering må vi nødvendigvis stole på, vi må ta konsekvensen av den ved den måte vi handler eller ikke handler. Derfor er det klart – jeg vil gjerne gjenta det – at enhver må kjenne et nokså tungt ansvar ved at vi må gjøre oss opp vår mening om situasjonen på grunnlag av de informasjonen vi i dag sitter inne med, på grunnlag av de kjensgjerninger som i dag foreligger. Vi har sådan omtrent de samme kjensgjerninger for oss alle sammen, jeg tror jeg må si at Regjeringen sitter ikke nå inne med noen informasjonen utover det som vi har lagt frem her. Vi kan komme i den situasjon at vi meget raskt må gjøre om denne vurderingen. Regjeringen har lagt fram her sin vurdering, eller jeg kan si et utkast til vurdering av den foreliggende situasjon, og også de konsekvenser vi vil ta av denne vurderingen. Jeg vil gjerne få lov til å gjenta hva Regjeringens vurdering er, og hva dens holdning i virkeligheten går ut på, slik at det ikke skal kunne være noen uklarhet omkring det. Det som Regjeringen trenger er som flere av talerne har vært inne på, en tilslutning til eller en kritikk av den vurdering og den holdning som vi der bygger på.

Vi har alltid vurdert situasjonen slik at den innebærer meget betydelige faremomenter, men at den i øyeblikket ikke er slik at det ville være riktig å gå til en alminnelig alarmering av det norske samfunn. Vi mener det ikke ville være riktig, å sette i verk en hel eller delvis mobilisering. Vi mener at det ikke vil være riktig heller å foreta disse ekstraordinære beredskapstiltak som vesentlig består i ekstraordinær innkalling av befall og mannskaper, fordi det ofte i seg selv er en hindring for en jevn utbygging av forsvaret og gjennomføringen av de planer som er lagt opp. Vi har nådd frem til denne overbevisning også i forståelse med de allierte. Vi skjønner at den i det vesentlige faller sammen med deres oppfatning.

Kanskje jeg, før jeg fortsetter, får lov til å si at det jeg her har sagt, innebærer at Regjeringen for sitt vedkommende ikke kommer til å gjøre bruk av den foreliggende fullmakt som Stortinget ga, på den måte at den forlenger tjenestetiden for folk som er inne, foretar ekstraordinære innkallinger til beredskapsformål eller setter i verk vidtrekkende beredskapstiltak ellers. *Det* ligger det i vår holdning. Men det vi mener er riktig og vesentlig er at man innenfor både den militære og den sivile sektor gjør det som er mulig for å overhale mobiliseringsmaskineriet slik at det kan virke hurtig og persist dersom man trykker på knappene. Jeg tror nok representanten Sven Nielsen har rett i at når man går til den oppgaven, vil man finne at flere ting ikke er så tilfredsstillende som de burde være. Det kunne i virkeligheten være meget som talte for – jeg nevner det her nærmest som en streiftanke – at man foretok en full prøvemobilisering, bare med den forskjell at styrkene ikke ble innkalt. Man kunne på den måte kjøre igjennom sitt eget maskineri og avdekke eventuelle mangler som der måtte foreligge.

En klargjøring av mobiliseringsmaskineriet ville nok i det store og hele kunne gjennomføres innenfor rammen av vårt budsjett, men jeg vil gjerne legge til at det kan komme til å fordre en del ekstraordinært pengeforbruk. Jeg går da ut fra som en selvfølge at om Regjeringen kom til den overbevisning at vi her må bruke noen mindre beløp i den foreliggende situasjon for å kunne gjennomføre en slik overhaling, så kan den bruke den foreliggende fullmakt til det.

Representanten Selvik gjorde seg skyldig i en misforståelse. Det ligger åpenbart i fullmaktens punkt 3 at vi kan bruke de pengemidler som vi måtte anse for nødvendige. Jeg tror ikke at disse beløp ville komme til å bli så store, men jeg nevner det for klarhets skyld.

Jeg vil også gjerne komme inn på de to spørsmål som militærkomiteens formann reiste, fordi de kan ha aktualitet allerede i den foreliggende øyeblikkelige situasjon. Vi har et vakthold om våre depoter og våre standkvarterer, som man vel nå gjennomgående må karakterisere som rimelig effektivt for fredsformål, det er gjort ganske vesentlige forbedringer på det område. Jeg har ikke oversikt til å si at det er absolutt tilfredsstillende alle steder, men retningslinjen i vårt arbeid går i all fall ut på at det skal bli rimelig tilfredsstillende alle steder. Vi kan selvfølgelig komme i den situasjon, at selv om vi ikke skal heve vår beredskap ved noen vidtrekkende tiltak, kan vi finne det nødvendig i noen grad å forsterke vaktholdet ved våre depoter. Jeg tror at det i dag ikke ville være riktig å foreta ekstraordinær innkallelse for eksempel av personell for å sikre våre depoter mot kup, men man kan komme til å kjenne den nødvendighet i løpet av ganske kort tid.

Når det gjelder overvåkingen er det riktig at politiet og de militære sjefer har et felles ansvar. De militære sjefer har etter den kongelige resolusjon som nettopp passerte Odelstinget, et ansvar for sikkerheten innenfor de militære områder i fred og har også et alminnelig ansvar for å sikre mobiliseringen, mot femtekolonner sammen med politiet. Jeg tror militærkomiteens formann gjorde rett i å reise dette spørsmålet. Jeg skal for mitt vedkommende gjerne love at vi i dagene som vi nå har foran oss, bør gå igjennom med politiet situasjonen her, slik at vi får en klar samarbeidsordning. Jeg vet at det fra flere militære sjefer utover i landet har vært en

del engstelse fordi man har arbeidet litt for meget hver på sin kant og ikke er kommet inn i de samarbeidsformer som man må komme hvis man skal kunne sikre mobiliseringen. Det gjelder for eksempel om de militære sjefer – hvilket jeg meget vel forstår – at de gjerne ønsker å vite med seg selv at listene over dem som bør arresteres i en gitt situasjon ved mobilisering, virkelig foreligger, og at det finnes folk til å gjennomføre disse arrestasjonene.

Tilbake til situasjonen og vår holdning til den: Likesom det er Regjeringens oppfatning at det i dag ikke ville være riktig å gå til vidtrekkende beredskapsskritt eller hel eller delvis mobilisering, likeså klart er det jo at vi kan komme i den situasjon at det er nødvendig å gjøre det, og nødvendig å gjøre det i kraft av den fullmakt vi har fått.

Jeg vil si at dersom situasjonen nå utvikler seg på den måte at Kina åpent tar del på Nord-Koreas side, og vi derigjennom faktisk står overfor den kjensgjerning at Asia og Amerika mer eller mindre er i krig med hverandre, eller rettere sagt det nye China og vestens land i det hele, allerede da vil det være grunn til å gå igjennom sin vurdering påny. Jeg vil ikke snakke om den situasjon som skulle oppstå, om det nye Kina – hvilket man jo nesten kunne frykte etter å ha hørt den meldingen fra England – skulle gå løs på Formosa eller begynne ved Hongkong, da er klarligvis tiden inne til å foreta en ny vurdering av situasjonen og ta konsekvensen av den for vårt vedkommende. Jeg vil gjerne si to ord om den avgjørelsen og om det tidspunktet. Alle her er naturligvis klar over at man knapt nok står overfor en vanskeligere og alvorligere avgjørelse. Treffer man den for sent, kan det ha skjebnesvangre og uoverskuelige følger. Treffer man den for tidlig, kan det ha alvorlige skadevirkninger. Det er vel slik at man gjennomgående vil ha en tendens til å vente for lenge. Det er vel egentlig historiens erfaring at man venter for lenge, og denne erfaring får man da prøve å holde så friskt i sin erindring som man kan når man står i den situasjon.

Jeg vil gjerne for mitt vedkommende slutte meg til det hr. Bratteli sa, at man til enhver tid får prøve å handle i harmoni med sine allierte. Men ansvaret er vårt, og vi må treffe en selvstendig avgjørelse. Jeg vil i denne forbindelse gjerne nevne Nord-Norge særskilt. Det er vi som har Nord-Norge, ikke noe annet land. Vi kan meget vel komme i den situasjon at vi må gå noe i forveien for å kunne sette i verk beredskapstiltak i Nord-Norge i tide. Jeg skal ikke si mer om det, men slik fortoner det seg for meg.

Så et par bemerkninger i anledning av ting som er blitt sagt her. Det er riktig at vår militære beredskap er svak. Det har gang på gang vært sagt, og vi er oppmerksom på det alle sammen: vår militære beredskap er svak, vårt sivilforsvar er svakt, og vår forsyningsberedskap er delvis meget dårlig. Det er jo nemlig det å si at vi har i tiden etter krigen ikke innstilt oss på perspektivet en krig i 1950; vi har hatt en lengere linje, vi er midt oppe i en oppbyggingsperiode. Vi har forkortet linjen ganske vesentlig flere ganger, og det er formodentlig det vi igjen vil bli stående overfor i den nærmeste fremtid. Men det er riktig at vår militære beredskap er svak. Men jeg vil framheve at det har i disse årene på Hærens, Sjøforsvarets og Luftforsvarets område vært nedlagt et betydelig arbeid. Jeg betenker meg ikke et

øyeblikk på å si at vår situasjon i dag – også bortsett fra den utenrikspolitiske forbedring – er langt mer tilfredsstillende enn den var i 1940. Det er mangler i våre mobiliseringsavdelinger, det er mangler på den måte at vi savner virkelig første klasses befall – vi holder på å utdanne dem – det er mangel på materiell, vi har ikke alt det materiell til våre avdelinger, våre brigader i Hæren for eksempel, som vi skulle ønske oss. Det er nettopp for å bøte på disse manglene, som er felles for hele Vest-Europa, at det amerikanske hjelpeprogram er vedtatt og satt i verk. Det finnes – det tror jeg nok også jeg må legge til – det finnes ingen sikrere og hurtigere måte å bøte disse mangler på enn en rask gjennomføring av dette hjelpeprogrammet. Vi har nå fått våre ønskemål for 1950 i alt vesentlig anerkjent av amerikanerne. Vi driver på så godt vi kan – både misjonen her og Forsvarsdepartementet – for å få tempoet i leveringene opp. Jeg må gjøre det ganske klart at det er vesentlig fra den kilde vi kan fylle de huller som i dag er. Etablissementene er langt fra i den forfatning som de burde være. Vi har lagt den sak åpent frem for Stortinget hvert eneste år. Det er så mange andre etablissementer som heller ikke er i den stand de burde være. Vi kan selvfølgelig utdanne både en og to årsklasser i vårt land, men det vil da være under nokså utilfredsstillende forhold. Det er nettopp denne investering til militære anlegg, etablissementer, sperringer som jeg tror vil stille oss overfor noen av våre vanskeligste avveiningsproblemer i tiden som kommer. Vi må, tror jeg, avdele mer til denne sektor fremover. Men vi skal altså gjøre det på et tidspunkt da vi kjemper for å få investeringene ned og balansere vår utenrikshandel. Det er ikke noe enkelt problem.

Til slutt bare to ord om brigaden. Jeg kan henviser til den redegjørelse vi ga for kort tid siden her i komiteen, men jeg vil knytte et par særlige merknader til. Vi står nå midt oppe i drøftelsene med britene og danskene om denne saken. De er ikke ferdige, men de nærmer seg avslutningen. Jeg har for mitt vedkommende bygget på de synspunkter som jeg gjorde gjeldende her i komiteen forrige gang. Oppgaven, den å holde Tyskland besatt med militære styrker, er ikke løst. Jeg vil bare stille dette spørsmål: Mener man at øyeblikket nå er inne til å svekke Vest-Tyskland gjennom en forandring av den nåværende okkupasjonspolitikk? Mener man at det er riktig i den nåværende situasjon relativt sett å styrke Øst-Tyskland så kraftig som det ville være om det gikk brist i denne felles okkupasjonspolitikk? Jeg tror det ikke. Jeg tror det ville være en overordentlig alvorlig avgjørelse å påta seg medansvaret for. Hvis man vender blikket mot Europa, er det vel allikevel Tyskland som er den store prøvesten. – For det annet: En deltakelse der nede passer vel inn i den regionale planlegging innenfor den nordeuropeiske region. Vi arbeider for å bygge opp en felles dekningsstyrke for regionen i syd. Man kan selvfølgelig si at det blir nå så lite likevel, og det er en risiko ved det. Det er en risiko ved alt vi gjør. Men jeg tror for mitt vedkommende at om det kan lykkes oss å bygge opp en felles dekningsstyrke dernede i syd, som består av danske først og fremst og norske og britiske enheter, så vil det være en politisk realitet, og det vil også innebære en militær realitet. Jeg har de militære sjefer bak meg når jeg sier – vi har drøftet det påny i de siste dager – at det er en fornuftig militær disponering. Vel, er ikke disse argumenter sterke nok, så skjønner ikke jeg hvilke argumenter som er sterke nok.

Får jeg lov å legge til dette om forholdet til Danmark: Det er en realpolitisk og militær realitet forbundet med en solidaritet overfor Danmark, det er ikke bare følelsesmessig. Jeg tror at vi kunne ikke mere effektivt svekke tiltroen til at vi mener solidariteten alvorlig enn om vi i den foreliggende situasjon som noe av det første vi gjorde, begynte å trekke inn denne brigaden. – Og så til slutt: De praktiske fordeler som er forbundet med det, kan man jo altså være oppmerksom på selv om de ikke er avgjørende.

Utenriksminister Lange: Hvor det gjelder vurderingen av situasjonen kan jeg slutte meg til det forsvarsministeren nettopp har sagt, også hvor det gjelder den selvfølgelig ting, at skulle det hende ting som gjør at vi må revidere vårt syn på de tiltak som i øyeblikket er aktuelle, må den revisjon foretas så raskt som råd er.

Jeg vil gjerne si bare ett ord om svaret til Trygve Lie. Når den sak først var nevnt her i komiteen i fredags, og det her i komiteen fra flere hold og fra flere partier var kommet til uttrykk den synsmåte at vi først burde foreta vise undersøkelser, så syntes ikke vi i Regjeringen at det var riktig å sende det endelige svar før det var holdt møte i komiteen igjen, når det var berammet møte her til idag kl. 11. Nå er svaret klart, og vi kommer til så snart dette møte er gått fra hinannen, å sende instruks til ambassadør Sunde om å meddele offisielt at den norske regjering i samsvar med delegasjonens stemmegivning på Sikkerhetsrådets møte har tatt opp til overveielse på hvilken måte vi kan være med å yte praktisk hjelp og at vi er klar til å gjøre det i den form som synes hensiktsmessig. En går ut fra at arten av en slik eventuell hjelp vil bli bestemt etter nærmere forhandlinger, og en vil i den forbindelse peke på muligheten av å disponere norsk tonnasje. Og så ber vi Sunde i en spesiell instruks så snart som mulig å få bragt på det rene hvorvidt det foreligger behov for og ønske om å disponere norsk tonnasje i forbindelse med konflikten i Sør-Korea. Så er det meningen samtidig å sende ut en pressemelding hvor vi sier at dette svaret er avgitt etter at saken har vært drøftet med den utvidede utenrikskomite. Da tror jeg ikke vi står noe dårlig i bildet når vi ser det hele i sammenheng.

Hvor det gjelder spørsmålet om Kinas representasjon, vil jeg gjerne understreke at vi diskuterer her en hypotetisk situasjon for så vidt som jeg nevnte at dette kunne vi komme til å stå overfor. Og fordi vi forutser at vi kan komme til å stå overfor det all den stund det er nevnt at India vil reise spørsmålet, bør vi ha klart for oss så noenlunde hvordan vi skal opptre. Jeg ser det slik at det første vi må gjøre er å be vår delegasjon der borte gjøre hva gjøres kan for å få India til ikke å reise spørsmålet i det hele tatt i den nåværende situasjon. Det er det første og det prinsipale. Skulle så det mislykkes, og vi allikevel skulle komme i den situasjon at vi i en eller annen form må ta standpunkt, tror jeg hovedretningslinjen bør være den at vi følger det land som står i nøyaktig samme stilling som oss og er vår allierte, og det er Stor-Britannia. Saken er ikke så enkel som det ofte sies her. Kina er nevnt i pakten for de Forente Nasjoner som et av de fem faste medlemmer i organisasjonen, så det er altså ikke spørsmål om å slippe Kina inn - Kina *er* der ifølge pakten, men det er spørsmål om hvem vi skal stemme for skal *representere* Kina. For øyeblikket

representeres Kina av Formosaregjeringen, og vi har sagt at det synes vi ikke er noe rimelig all den stund det nesten ikke finnes kinesere på Formosa annet enn de styrker som følger Chang Kai Cheks regjering, for Formosas befolkning er jo ikke kinesere. Vi har sagt at den regjering som faktisk utøver suverenitet over Kina, bør ha adgang til å representere landet i de Forente Nasjoner. Jeg tror at på litt lengre sikt skal vi overveie virkningene av at vi nå eventuelt snur om og sier: nei, vi mener at Chang Kai Chek er et bedre uttrykk for Kinas folk enn Pekingregjeringen, kommunistregjeringen. Jeg tror det er svært lite realistisk. Vi bør også tenke på virkningene overfor de andre folk i Asia, vi bør tenke her på virkningene for eksempel i India. I denne situasjon vi nå er oppe i, hvor det ser ut som det går mot en konflikt nettopp i Asia, som kan bre seg, er det av avgjørende betydning at vi opptrer slik at vi er med å knytte bl.a. India så fast til den demokratiske fronten som mulig. Derfor må vi nøye overveie virkningene av det vi gjør i denne sak på den indiske opinion og på opinionen i de andre landene dernede som nå har sluttet seg til F.N.s aksjon. Det er helt uråd etter min mening å låse seg fast på noen bestemt handlingslinje her. Men jeg vil bare gjerne ha sagt at disse ting må vi i høy grad også ta med i våre overveielser før vi bestemmer vårt endelige standpunkt.

Hr. Selvik stilte et direkte spørsmål til meg, om vi i Utenriksdepartementet foreløpig hadde noen slags reaksjoner fra utenlandsk side i anledning av stortingspresidentens tale i Stortinget. Det har vi ikke.

Sven Nielsen: Når jeg i mitt første innlegg om vår beredskapstilling kom til å nevne forholdene i 1939, så var det fordi jeg synes at de ytre omstendigheter dengang og nå er nokså lik hinannen. Men jeg er fullt ut enig i at vi står i en annen stilling i år, fordi vi nå vet, at blir det en verdenskrig, kommer vi med så å si automatisk. Hr. Bratteli nevnte at jeg var pessimistisk. Nei, jeg tror jeg ser nøkternt på det, og i den stilling vi i dag har, synes jeg at hvis vi øyner bare den minste mulighet for å komme i krig, er det vår plikt å treffe de forholdsregler vi kan. – Jeg tror det var hr. Natvig Pedersen som nevnte – antagelig var det en hentydning til meg – at vi måtte ikke snakke om beredskap uten å peke på hva som bør gjøres. Jeg synes jeg pekte nokså nøye på hva som bør gjøres. Jeg pekte først og fremst på at vi burde avhjelpe de mange mangler som vi alle vet er med hensyn til utstyr og materiell hvis våre avdelinger skal kunne mobilisere. Jeg nevnte også at de som best kan uttale seg om det, er de som i dag sitter som sjefer for regimentene og avdelingene, og hr. Kjøs uttalte seg i samme retning.

Angående Tysklandsbrigaden tror jeg også at jeg uttalte meg ganske klart. Men jeg har også sagt at i tilfelle vi skulle få den hjem, måtte det selvfølgelig være i overensstemmelse med våre allierte. Det er greit at vi kommanderer ikke Tysklandsbrigaden hjem under motstand fra våre allierte, men jeg synes det er rart at våre allierte ikke forstår at i det store samspill vil avdelingen gjøre best nytte ved å være hjemme i Norge. Forsvarsministeren nevnte riktignok at hvis ikke de argumenter han hadde nevnt, var sterke nok, visste han ikke hva som skulle overbevise folk. Jeg vil si at for meg var de i all fall ikke sterke nok.

Jeg vil nevne noe jeg glemte i mitt første innlegg. Jeg er helt enig med forsvarsministeren i at det første tiltak bør være å avhjelpe manglene og at man ellers ikke bør foreta noen alarmerende tiltak, men fortsette oppbyggingen av forsvaret. Han nevnte en prøvemobilisering – ikke at man innkalte folk, men at man gikk igjennom papirene og så hva som manglet. Det vil man se meget hurtig, for i oppsetningsplanene er alt som mangler, ført opp med rødt blekk. Og jeg vil anbefale at man søker å skaffe alt det. Et av midlene til å skaffe det er etter min mening at eksempelvis Kongsberg og Raufoss i dag går over til militær drift istedenfor sivil drift.

Hambro: Forsvarsministeren uttalte at Regjeringen gjerne ville vite noe om hvorledes man her så på stillingen, og jeg kan bare si at jeg personlig er enig i den vurdering som forsvarsministeren ga. Jeg skjønner ikke at noen av oss kan komme til noe annet resultat. Vi har ikke noe annet å bygge på enn de opplysninger vi har fått gjennom Regjeringen og gjennom pressen. Men vi er også klar over at stillingen er helt forvirret ute i østen i dag. Jeg har nettopp lest igjennom de siste telegrammer som er kommet fra Korea gjennom byrået derute, og det later til at amerikanerne også er helt forvirret: det synes som den nord-koreanske arme plutselig er forsvunnet fra hele trakten om Suwon og amerikanerne har ikke gjennom sine fly eller noe kunnet oppdage noen fiender, de vet ikke hvor de er blitt av. Det er ett av de telegrammer som er kommet. Men vi er også, som forsvarsministeren og utenriksministeren, klar over at stillingen når som helst kan forandre seg, slik at det bare er – for å bruke F.N.s uttrykk – ad hoc man kan ta noen stilling til fenomenene i dag.

Jeg har ingen anmerkninger å gjøre om de konklusjoner utenriksministeren har trukket av det som har vært sagt her. Jeg tror vi alle er enig i at det ikke lar seg gjøre å opprettholde Chang Kai Cheks representasjon i F.N. eller erklære at den er et gyldig uttrykk for Kina i dag. Men et annet spørsmål er å ta det skritt å si at det er noen annen som man i dag kan anerkjenne. Men det er klart at vi er nødt til der å handle i forståelse med våre allierte, i første rekke med Storbritannia. Det er ingen av oss, tror jeg, som har uttalt noen tvil om det.

Et enkelt uttrykk i det utkast til noe som utenriksministeren skisserte, vil jeg be at han ser litt nøyere på. Han sa at den norske regjering ville la meddele generalsekretæren at den hadde under overveielse å støtte – jeg synes man burde i at den norske regjering erklærer seg redbon til å delta i en slik støtte, for det man overveier, er ikke hvorvidt man skal støtte, men det er de former som støtten skal ha. Det vi har ønsket, er å gi uttrykk for at vi er kommet ut over overveielsernes stadium og gjerne vil være med på en positiv aksjon.

Jeg går også ut fra at det som det har vært sagt, ingen grunn er til å holde utenrikskomiteen samlet, slik som forholdene er i dag. Men det vil formodentlig være praktisk om alle dens medlemmer gjennom kontoret gir formannen beskjed om hvor de er å finne i påkommende tilfelle, slik at man hurtig kan få komiteen samlet hvis et behov for det skulle oppstå. Og som det ble nevnt under tidligere konferanse i dag av hr. Utheim, vil det vel formodentlig være riktig at det blir truffet særskilte

beredskapsforanstaltninger slik at man kan få komiteen samlet. Medlemmene fra de bortliggende distrikter har nå meget store vanskeligheter med å få billetter og soveplass på tog o.s.v., det kreves formodentlig en særskilt ordre om å holde det åpent for dem.

Jeg er også enig med Regjeringen i at under de givne forhold vil det ikke være riktig å benytte fullmakten, men det er også bare ad hoc man kan uttale det. Det kan jo nårsomhelst komme den dag da man vil måtte benytte den. Det vil neppe tjene noe hensyn om man i dag begynner å øke innkallelene, mens det derimot vel er mulig at det vil være meget tjenlig å ha en prøvemobilisering av den art som forsvarsministeren nevnte. Derimot tror jeg det vil være meget riktig å forberede de skritt som militærkomiteens formann pekte på her, slik at man legger alt til rette på best mulig måte så man kan gjennomføre en mobilisering og slik at man kan treffe de andre foranstaltninger som han nevnte. Ut over det kan man neppe komme i dag. Men det vil være viktig, og det vil være riktig at det blir forberedt stillferdig men energisk, slik at hva der kan gjøres uten å alarmere noen, blir gjort.

Hegna: Jeg ser at når den danske regjering konfererer med sin utenriksnevnd, kommer det alltid en notis i avisene om det. Jeg vet ikke om forholdene der er andre rent forfatningsmessig, men jeg synes at når man på denne måte holder et møte etter at Stortinget har gått fra hverandre, skadet det ikke om man bare ga en melding om at et sådant møte har vært holdt.

Utenriksminister Lange: Det kommer til å fremgå av pressemeldingen at dette møte har vært holdt, idet det blir sagt at etter å ha drøftet saken med utenrikskomiteen, har Regjeringen gitt det og det svar.

Jeg vil gjerne overfor hr. Hambro si at mitt referat fra talerstolen var kanskje noe unøyaktig. I utkastet til det som skal sendes, står det: «er beredt til å yte sin medvirkning».

Formannen: Jeg tror jeg kan trekke den konklusjon av den debatt som er ført, at komiteens medlemmer er stort sett enig i den vurdering Regjeringen har lagt fram – altså av den foreløpige situasjon, at man i øyeblikket ikke skal ta noen vidtrekkende og oppsiktsvekkende beredskapstiltak, men at på den annen side komiteens medlemmer er enig med hr. Moseid i den henstilling han rettet til Regjeringen om å ha sin oppmerksomhet henvendt på nødvendigheten og ønskeligheten av beredskapstiltak på lengere sikt. Jeg føler meg også overbevist om at den henstilling vil bli fulgt.

I samsvar med vurderingen av hele situasjonen er vel komiteens medlemmer også enig med Regjeringen i at det ikke skulle være nødvendig for utenrikskomiteens medlemmer å bli i byen. Gjennom pressen vil vi jo alle bli orientert om hvordan situasjonen ligger an og hvordan utviklingen er, og jeg vil da gjerne understreke dette at komiteens medlemmer til enhver tid ikke bare holder Stortingets kontor underrettet om sin adresse, men gir Stortingets kontor en slik beskjed at man til enhver tid vet hvor man skal rekke dem, særlig gjelder vel dette

kanskje hvis noen av komiteens medlemmer begir seg på utenlandsreise eller ligger på ferie på uveisomme steder. Jeg går også ut fra som gitt, at skulle en slik situasjon oppstå at det er nødvendig å innkalle komiteen, vil de medlemmer som har transportvanskeligheter, ha presidentskapets samtykke om de bruker fly. Jeg vil også henstille til statsministeren å drøfte med samferdselsministeren hvorvidt det kan treffes en ordning slik at stortingsmenn i en sådan situasjon kan være sikret plass på togene. Det kan vel kanskje, om ikke situasjonen ellers gjør det nødvendig, bli nødvendig å kalle sammen den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite før de Forente Nasjoners generalforsamling trer sammen, for å drøfte nærmere hvilken holdning delegasjonen der skal innta.

Da tror jeg ikke det er stort mer å si. Jeg vil bare takke medlemmene for samarbeidet i året som har vært, og ønske dem en god ferie og en god sommer – hva jeg håper vi får – foruten avbrytelser.

Møtet hevet kl. 14.50.